Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (esimene koda)

26. jaanuar 2017 *

Apellatsioonkaebus — Konkurents — Keelatud kokkulepped — Vannitoaseadmete ja -sisustuse Belgia, Saksamaa, Prantsusmaa, Itaalia, Madalmaade ja Austria turg — ELTL artikli 101 ja Euroopa Majanduspiirkonna lepingu artikli 53 rikkumise tuvastamise otsus — Hindade kooskõlastamine ja tundliku äriteabe vahetamine — Üks rikkumine — Tõend — Trahvid — Täielik pädevus — Mõistlik aeg — Proportsionaalsus

Kohtuasjas C-625/13 P,

mille ese on Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 56 alusel 29. novembril 2013 esitatud apellatsioonkaebus,

Villeroy & Boch AG, asukoht Mettlach (Saksamaa), esindajad: *Rechtsanwalt* M. Klusmann ja *Rechtsanwalt* T. Kreifels, keda abistas professor S. Thomas,

apellant,

teine menetlusosaline:

Euroopa Komisjon, esindajad: L. Malferrari, F. Castillo de la Torre ja F. Ronkes Agerbeek, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis,

kostja esimeses kohtuastmes,

EUROOPA KOHUS (esimene koda),

koosseisus: A. Tizzano, Euroopa Kohtu asepresident esimese koja presidendi ülesannetes, kohtunikud M. Berger, E. Levits, S. Rodin (ettekandja) ja F. Biltgen,

kohtujurist: M. Wathelet,

kohtusekretär: ametnik K. Malacek,

arvestades kirjalikus menetluses ja 10. septembri 2015. aasta kohtuistungil esitatut,

olles 26. novembri 2015. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

* * Kohtumenetluse keel: saksa.

otsuse

1 Villeroy & Boch AG palub oma apellatsioonkaebuses tühistada Euroopa Liidu Üldkohtu 16. septembri 2013. aasta otsuse Villeroy & Boch Austria jt *vs.* komisjon (T-373/10, T-374/10, T-382/10 ja T-402/10, ei avaldata, edaspidi „vaidlustatud kohtuotsus“, EU:T:2013:455) osas, milles Üldkohus jättis osaliselt rahuldamata tema hagi nõudes tühistada teda puudutavas osas komisjoni 23. juuni 2010. aasta otsus K(2010) 4185 (lõplik) ELTL artiklis 101 ja EMP lepingu artiklis 53 sätestatud menetluse kohta (Juhtum COMP/39092 – Vannitoa seadmed ja sisustus) (edaspidi „vaidlusalune otsus“).

Õiguslik raamistik

Määrus nr 1/2003

2 Nõukogu 16. detsembri 2002. aasta määruse (EÜ) nr 1/2003 [ELTL] artiklites [101] ja [102] sätestatud konkurentsieeskirjade rakendamise kohta (EÜT 2003, L 1, lk 1; ELT eriväljaanne 08/02, lk 205) artikli 23 lõiked 2 ja 3 sätestavad:

„2. Komisjon võib oma otsusega määrata ettevõtjatele ja ettevõtjate ühendustele trahve, kui need tahtlikult või ettevaatamatuse tõttu:

a) rikuvad [ELTL] artiklit [101] või [102] […]

[…]

Ühegi rikkumises osalenud ettevõtja ja ettevõtjate ühenduse puhul ei tohi trahv ületada 10% selle eelmise majandusaasta kogukäibest.

[…]

3. Trahvisumma määramisel võetakse arvesse nii rikkumise raskust kui ka kestust.“

2006. aasta suunised

3 Suuniste määruse nr 1/2003 artikli 23 lõike 2 punkti a kohaselt määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta (ELT 2006, C 210, lk 2; edaspidi „2006. aasta suunised“) punktis 2 on trahvisumma kindlaksmääramise kohta märgitud, et „arvesse [tuleb võtta] rikkumise raskust ja kestust“ ning et „määratav trahv [ei tohi] ületada määruse (EÜ) nr 1/2003 artikli 23 lõike 2 teises ja kolmandas lõigus osutatud piirmäära“.

4 2006. aasta suuniste punktis 37 on märgitud:

„Kuigi käesolevates suunistes kirjeldatakse trahvide määramise üldmeetodit, võib konkreetse juhtumi eripäradest või teataval tasemel hoiatava mõju tagamisest tingituna olla õigustatud nimetatud meetodist või punktis 21 sätestatud piiridest loobumine.“

Vaidluse taust ja vaidlusalune otsus

5 Keelatud kokkuleppega seotud tooted on vannitoaseadmed ja -sisustus, mis kuuluvad ühte järgmisest kolmest tootealamrühmast, nimelt kraanid ja toruliitmikud, dušikabiinid ja lisaseadmed ning keraamilised tooted (edaspidi „kolm tootealamrühma“).

6 Vaidluse tausta on Üldkohus välja toonud vaidlustatud kohtuotsuse punktides 1–19 ja selle võib kokku võtta alljärgnevalt.

7 Komisjon tuvastas vaidlusaluses otsuses ELTL artikli 101 lõike 1 ja 2. mai 1992. aasta Euroopa Majanduspiirkonna lepingu (EÜT 1994, L 1, lk 3; ELT eriväljaanne 11/52, lk 3; edaspidi „EMP leping“) artikli 53 rikkumise vannitoaseadmete ja -sisustuse sektoris. Komisjoni sõnul pandi rikkumine, milles osalesid 17 ettevõtjat, toime eri perioodidel ajavahemikus 16. oktoobrist 1992 kuni 9. novembrini 2004 ning see toimus konkurentsivastaste kokkulepete või kooskõlastatud tegevuse vormis Belgia, Saksamaa, Prantsusmaa, Itaalia, Madalmaade ja Austria territooriumil.

8 Täpsemalt märkis komisjon vaidlusaluses otsuses, et tuvastatud rikkumine seisnes esiteks vannitoaseadmete ja -sisustuse tootjate poolt iga-aastases hinnatõusude ja muude hinnakujunduselementide kooskõlastamises regulaarsetel koosolekutel riiklikes kutseühendustes, teiseks hindade kindlaksmääramises või kooskõlastamises selliste konkreetsete sündmuste nagu toorainehinna suurenemise, euro kasutuselevõtu ja maanteemaksu kehtestamise puhul, ning kolmandaks tundliku äriteabe avaldamises ja vahetamises. Lisaks tuvastas komisjon, et hindade kindlaksmääramine vannitoaseadmete ja -sisustuse sektoris toimus iga-aastase tsüklina. Selles kontekstis kehtestasid tootjad hinnaskaalad, mis tavaliselt kehtisid terve aasta ning mida kasutati ärisuhete alusena hulgimüüjatega.

9 Villeroy & Boch ja teised hagejad esimeses kohtuastmes, Villeroy & Boch Austria GmbH (edaspidi „Villeroy & Boch Austria“), Villeroy & Boch SAS (edaspidi „Villeroy & Boch Prantsusmaa“) ja Villeroy & Boch Belgium SA (edaspidi „Villeroy & Boch Belgia“) tegutsevad vannitoaseadmete ja -sisustuse sektoris. Villeroy & Bochile kuulub 100% osalus Villeroy & Boch Austria, Villeroy & Boch Prantsusmaa, Villeroy & Boch Belgia, Ucosan BV ja tema tütarettevõtjate ning Villeroy & Boch SARLi („Villeroy & Boch Luksemburg“) kapitalis.

10 Masco Corp. ja tema tütarettevõtjad, sealhulgas Hansgrohe AG, kes toodab kraane ja toruliitmikke, ja Hüppe GmbH, kes toodab dušikabiine, teavitasid 15. juulil 2004 komisjoni keelatud kokkuleppest vannitoaseadmete ja -sisustuse sektoris ja taotlesid kaitset trahvide eest komisjoni teatise kohaselt, mis käsitleb kaitset trahvide eest ja trahvide vähendamist kartellide puhul (EÜT 2002, C 45, lk 3; ELT eriväljaanne 08/02, lk 155; edaspidi „2002. aasta koostööteatis“), või kui seda ei anta, siis neile määratavate trahvisummade vähendamist. Komisjon võttis 2. märtsil 2005 vastu otsuse, milles ta andis Mascole selle teatise punkti 8 alapunkti a ja punkti 15 alusel tingimusliku kaitse trahvi eest.

11 Komisjon viis 9. ja 10. novembril 2004 mitme vannitoaseadmete ja -sisustuse sektoris tegutseva äriühingu ja riikliku kutseühenduse ruumides läbi etteteatamata kontrollid.

12 Grohe Beteiligungs GmbH ja tema tütarettevõtjad ning American Standard Inc. (edaspidi „Ideal Standard“) taotlesid vastavalt 15. ja 19. novembril 2004 2002. aasta koostööteatise alusel kaitset trahvide eest või kui seda ei anta, siis trahvi summa vähendamist.

13 Pärast seda, kui komisjon oli ajavahemikus 15. novembrist 2005 kuni 16. maini 2006 saatnud teabenõuded mitmele vannitoaseadmete ja -sisustuse sektoris tegutsevale äriühingule ja ühendusele, sealhulgas esimese kohtuastme hagejatele, võttis ta 26. märtsil 2007 vastu vastuväiteteatise, mis tehti viimastele teatavaks.

14 17. ja 19. jaanuaril 2006 taotlesid ka Roca SARL ja Hansa Metallwerke AG ning tema tütarettevõtjad 2002. aasta koostööteatise alusel kaitset trahvide eest, või kui seda ei anta, siis nende summa vähendamist. Aloys F. Dornbracht GmbH & Co. KG Armaturenfabrik esitas sarnase taotluse 20. jaanuaril 2006.

15 Pärast ajavahemikus 12.–14. novembrini 2007 toimunud ärakuulamist, millel osalesid esimese kohtuastme hagejad, 9. juulil 2009 asjaolude ülevaadet sisaldava kirja saatmist, milles juhiti nende tähelepanu teatavatele tõenditele, millele komisjon kavatses tugineda lõpliku otsuse vastuvõtmisel, ja pärast täiendavaid teabenõudeid, mis saadeti hiljem muu hulgas kõnealustele hagejatele, võttis komisjon 23. juunil 2010 vastu vaidlusaluse otsuse. Komisjon leidis otsuses, et käesoleva kohtuotsuse punktis 8 kirjeldatud tegevus kuulus üldisesse plaani, mille eesmärk oli piirata konkurentsi nimetatud otsuse adressaatide vahel ning millel olid ühe vältava rikkumise tunnused, ning rikkumise kohaldamisala hõlmas kolme tootealamrühma ning Belgia, Saksamaa, Prantsusmaa, Itaalia, Madalmaade ja Austria territooriumi. Sellega seoses rõhutas see institutsioon eelkõige asjaolu, et tegevus vastas korduvale mudelile, mis osutus samaks kuues komisjoni uurimisega hõlmatud liikmesriigis. Ta tõi välja ka selliste riiklike kutseühenduste olemasolu, mille tegevus hõlmab kõiki kolme tootealamrühma ja mida ta nimetas „kooskõlastusasutuseks“, selliste riiklike kutseühenduste olemasolu, kuhu kuuluvad liikmed, kelle tegevus on seotud vähemalt kahega kolmest tootealamrühmast ja mida ta nimetas „toodetevaheliseks ühenduseks“, ning spetsialiseerunud ühenduste olemasolu, kuhu kuuluvad liikmed, kelle tegevus on seotud ühega kolmest tootealamrühmast. Viimaseks tuvastas ta selliste ettevõtjate tuumikrühma esinemise, kes osalesid keelatud kokkuleppes eri liikmesriikides ning kooskõlastusasutustes ja toodetevahelistes ühendustes.

16 Komisjoni sõnul osalesid esimese kohtuastme hagejad rikkumises järgmiste ühenduste liikmetena, nimelt IndustrieForum Sanitär, mis asendas alates 2001. aastast Freundeskreis der deutschen Sanitärindustrie'd, Arbeitskreis Baden und Duschen, mis asendas alates 2003. aastast Arbeitskreis Duschabtrennungen'i, ja Fachverband Sanitär-Keramische Industrie (edaspidi „FSKI“) Saksamaal, Arbeitskreis Sanitärindustrie (edaspidi „ASI“) Austrias, Vitreous China-group (Edaspidi „VCG“) Belgias, Sanitair Fabrikanten Platform Madalmaades ja Association française des industries de céramique sanitaire (edaspidi „AFICS“) Prantsusmaal. Madalmaades toime pandud rikkumise osas tuvastas komisjon vaidlusaluse otsuse põhjenduses 1179 sisuliselt, et selles rikkumises osalenud ettevõtjatele ei olnud aegumise tõttu võimalik selle eest trahvi määrata.

17 Vaidlusaluse otsuse artiklis 1 loetles komisjon ettevõtjad, kellele ta määras karistuse ELTL artikli 101 ja EMP lepingu artikli 53 rikkumise eest alates 1. jaanuarist 1994, kuna nad osalesid keelatud kokkuleppes vannitoaseadmete ja -sisustuse sektoris Belgias, Saksamaal, Prantsusmaal, Itaalias, Madalmaades ja Austrias eri perioodidel ajavahemikus 16. oktoobrist 1992 kuni 9. novembrini 2004. Mis puudutab esimese kohtuastme hagejaid, siis karistas komisjon selle otsuse artikli 1 lõikes 1 Villeroy & Bochi osalemise eest selles ühes rikkumises ajavahemikus 28. septembrist 1994 kuni 9. novembrini 2004 ning tema tütarettevõtjaid Villeroy & Boch Belgiat, Villeroy & Boch Prantsusmaad ja Villeroy & Boch Austriat seoses ajavahemikega kõige varem 12. oktoobrist 1994 kuni 9. novembrini 2004.

18 Vaidlusaluse otsuse artikli 2 lõikes 8 määras komisjon trahvi esiteks Villeroy & Bochile summas 54 436 347 eurot, teiseks solidaarselt Villeroy & Bochile ja Villeroy & Boch Austriale summas 6 083 604 eurot, kolmandaks solidaarselt Villeroy & Bochile ja Villeroy & Boch Belgiale summas 2 942 608 eurot ning neljandaks solidaarselt Villeroy & Bochile ja Villeroy & Boch Prantsusmaale summas 8 068 441 eurot. Esimese kohtuastme hagejatele määratud trahvide kogusumma oli seega 71 531 000 eurot.

19 Komisjon arvutas need trahvid 2006. aasta suuniste alusel.

Menetlus Üldkohtus ja vaidlustatud kohtuotsus

20 Apellant esitas 8. septembril 2010 Üldkohtu kantseleisse saabunud hagiavaldusega hagi kohtuasjas T-374/10, milles palus tühistada vaidlusaluse otsuse teda puudutavas osas või teise võimalusena vähendada talle määratud trahve.

21 Oma tühistamisnõude põhjenduseks väitis apellant Üldkohtus, et komisjon on ekslikult määratlenud tuvastatud rikkumise üheks, mitmeosaliseks ja vältavaks rikkumiseks, ja teise võimalusena, et nii tegutsedes oli komisjon rikkunud põhjendamiskohustust, kuna ta ei piiritlenud piisavalt täpselt kõnealuseid turge.

22 Villeroy & Boch AG väitis samuti, et ta ei olnud toime pannud ühtegi rikkumist asjaomastel tooteturgudel ja geograafilistel turgudel, see tähendab Belgias, Saksamaal, Prantsusmaal, Itaalias, Madalmaades ja Austrias. Mis puudutab täpsemalt Saksamaal, Prantsusmaal ja Austrias väidetavalt toime pandud rikkumisi, siis märkis Villeroy & Boch, et talle ei saa omistada vastutust tema tütarettevõtjate konkurentsivastase tegevuse eest nendel turgudel.

23 Lõpuks vaidlustas Villeroy & Boch talle määratud trahvide solidaarse laadi ja väitis teise võimalusena, et nende trahvide summat tuleks vähendada, eelkõige kuna komisjon võttis ekslikult arvesse müügi, millel polnud mingit seost rikkumisega, kuna see summa on ebaproportsionaalne, rikkudes niisiis määruse nr 1/2003 artikli 23 lõiget 3, ja kuna haldusmenetluse kestus oli ülemäärane.

24 Teise võimalusena esitas apellant oma nõude määratud trahvisummade vähendamiseks.

25 Üldkohus leidis vaidlustatud kohtuotsuse punktis 395, et komisjon ei olnud tõendanud seda, et Villeroy & Boch osales kõnealuses ühes rikkumises enne 12. oktoobrit 1994. Vaidlusaluse otsuse artikli 1 lõike 7 osaline tühistamine Üldkohtu poolt ei omanud siiski tagajärgi Villeroy & Bochile selle otsuse artikli 2 lõikes 8 määratud trahvide summale. Nimelt oli komisjon võtnud nende arvutamisel tema rikkumises osalemist arvesse alles alates 12. oktoobrist 1994, nagu ilmneb selgelt vaidlusaluse otsuse tabelist D.

26 Üldkohus jättis vaidlustatud kohtuotsusega hagi ülejäänud osas rahuldamata.

Poolte nõuded

27 Apellant palub Euroopa Kohtul:

— tühistada vaidlustatud kohtuotsus tervikuna, kuivõrd Üldkohus jättis tema hagi osaliselt rahuldamata;

— teise võimalusena tühistada osaliselt vaidlusaluse otsuse artikkel 1 teda puudutavas osas sel kujul, mis tuleneb vaidlustatud kohtuotsusest;

— kolmanda võimalusena vähendada sobivalt talle vaidlustatud otsuse artiklis 2 määratud trahvi;

— neljanda võimalusena saata kohtuasi tagasi Üldkohtusse uueks arutamiseks, ja

— mõista kohtukulud välja komisjonilt.

28 Komisjon palub Euroopa Kohtul:

— jätta apellatsioonkaebus tervikuna rahuldamata, kuna see on osaliselt vastuvõetamatu ja osaliselt ilmselgelt põhjendamatu;

— mõista kohtukulud välja apellandilt.

Apellatsioonkaebus

29 Oma apellatsioonkaebuse põhjenduseks esitab apellant üksteist väidet.

Esimene väide

Poolte argumendid

30 Esimeses väites väidab apellant, et Üldkohus on tema kahjuks mitu korda õigusnormi rikkunud seoses Prantsusmaal aset leidnud asjaoludega.

31 Üldkohtu sama koda ja sama ettekandja-kohtunik on samal päeval samades küsimustes ja sama otsuse osas täiesti vastupidi hinnanud kahte tõendit, see tähendab Ideal Standardi leebema kohtlemise programmi raames tehtud avaldused ja Roca avaldused, vaidlustatud kohtuotsuses ja 16. septembri 2013. aasta kohtuotsuses Keramag Keramische Werke jt *vs.* komisjon (T-379/10 ja T-381/10, ei avaldata, EU:T:2013:457, punktid 118–120), rikkudes niisiis apellandi kahjuks võrdse kohtlemise põhimõtet ja süütuse presumptsiooni.

32 Nimelt leidis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 287–290, et Ideal Standardi ja Roca avaldused võimaldasid tõendada Villeroy & Boch Prantsusmaa osalemist kolmel AFICSi koosolekul 2004. aastal, mille käigus leidsid aset õigusvastased arutelud. Sellega seoses tuletas Üldkohus sisuliselt meelde, et leebemat kohtlemist taotlenud ettevõtja tunnistused ei saa olla tõendiks vastavalt *testis unus, testis nullus*'e põhimõttele (ühest tunnistajast ei piisa), välja arvatud, kui sellist tunnistust kinnitab keelatud kokkuleppe teiste osalejate tunnistus. Üldkohtu sõnul on see aga nii siinses asjas, kuna Ideal Standardi leebema kohtlemise taotluse raames esitatud tunnistust kinnitas Roca avaldus.

33 Apellandi sõnul on Üldkohtu selline tõendite hindamine ilmselgelt vastuolus hinnanguga samadele tõenditele 16. septembri 2013. aasta kohtuotsuses Keramag Keramische Werke jt *vs.* komisjon (T-379/10 ja T-381/10, ei avaldata, EU:T:2013:457, punktid 118–120), mis puudutab samuti vaidlusalust otsust.

34 Samuti leiab apellant, et Üldkohus hindas Duravit AG avalduse tõendusjõudu vastuoluliselt viimati nimetatud kohtuotsuses ja vaidlustatud kohtuotsuses, rikkudes sel viisil tõendite võrdse käsitlemise põhimõtet ja *in dubio pro reo* põhimõtet. Nimelt järeldas Üldkohus 16. septembri 2013. aasta kohtuotsuses Keramag Keramische Werke jt *vs.* komisjon (T-379/10 ja T-381/10, ei avaldata, EU:T:2013:457, punktid 115 ja 116), et seda avaldust ei saanud nimetatud kohtuasja hagejate vastu kasutada, kuna seda ei olnud neile haldusmenetluse käigus edastatud. Seevastu nõustus Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuses seda sama avaldust arvesse võtma. Näiteks märkis Üldkohus selle kohtuotsuse punktis 293, et ehkki vaidlusalune otsus „ei tugine" sellele avaldusele, kinnitas see avaldus siiski Ideal Standardi avaldust seoses õigusvastaste arutelude sisuga, mis „tõenäoliselt" leidsid aset 25. veebruaril 2004.

35 Lisaks väidab apellant, et kuna Üldkohus kasutas tema vastu Duraviti avaldust, mille osas ta teadis ometi, et seda ei saa apellandi vastu kasutada ja et komisjon ise ei olnud seda avaldust vaidlusaluses otsuses kasutanud, siis muutis Üldkohus selle otsuse põhjendust ja rikkus ELTL artiklit 263 ja artikli 296 teist lõiku.

36 Kuna ei esitatud ühtegi muud tõendit rikkumise kohta, mida võiks apellandile Prantsusmaaga seoses väidetavalt süüks panna, siis tugineb apellandi süüdimõistmine seoses Prantsusmaal aset leidnud asjaoludega eespool viidatud õigusnormi rikkumistele.

37 Komisjon palub esimese väite tagasi lükata.

Euroopa Kohtu hinnang

38 Esimesele väitele vastamiseks tuleb meenutada, et Üldkohtu hinnangut dokumendi tõendusjõule ei saa Euroopa Kohus põhimõtteliselt apellatsioonimenetluse raames kontrollida. Nimelt ilmneb ELTL artiklist 256 ja Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 58 esimesest lõigust, et edasi saab kaevata ainult õigusküsimustes. Seega on vaid Üldkohus pädev tuvastama ja hindama fakte ning tõendeid, välja arvatud juhul, kui fakte ja tõendeid on moonutatud (vt eelkõige kohtuotsus, 2.10.2003, Salzgitter *vs.* komisjon, C-182/99 P, EU:C:2003:526, punkt 43 ja seal viidatud kohtupraktika); sellele ei ole aga siinses asjas viidatud.

39 Seevastu on väljakujunenud kohtupraktika kohaselt küsimuse näol, kas Üldkohtu põhjendused on vasturääkivad või piisavad, tegemist õigusküsimusega, mida võib apellatsioonkaebuse raames esitada (vt eelkõige kohtuotsus, 21.9.2006, Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied *vs.* komisjon, C-105/04 P, EU:C:2006:592, punkt 71 ja seal viidatud kohtupraktika).

40 Siinses asjas tõdes Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 287, et komisjon tugines Ideal Standardi ja Roca avaldustele, et tõendada Villeroy & Boch Prantsusmaa osalemist AFICSi 2004. aasta koosolekutel. Selle kohtuotsuse punktis 289 rõhutas Üldkohus, et ehkki kohtupraktika kohaselt trahvist täielikult või osaliselt vabastatud ettevõtja avaldust, mida üks pool vaidlustab, tuleb kinnitada, ei ole mingit takistust, et see kinnitus võiks tuleneda keelatud kokkuleppes osalenud teise ettevõtja tunnistusest, isegi kui tema trahvi samuti vähendati. Olles hinnanud Roca avalduse tõendusjõudu, järeldas Üldkohus selle kohtuotsuse punktis 290, et tuleb märkida, et Ideal Standardi avaldus, mida Roca avaldus kinnitas, tõendab õiguslikult piisavalt kõnealuste õigusvastaste arutelude toimumist.

41 Apellant väidab, et see põhjendus on vastuolus põhjendusega, mis esitati 16. septembri 2013. aasta kohtuotsuses Keramag Keramische Werke jt *vs.* komisjon (T-379/10 ja T-381/10, ei avaldata, EU:T:2013:457).

42 Siiski tuleb märkida, et väljakujunenud kohtupraktikast tuleneb, et Üldkohtu kohustus põhjendada oma otsuseid ei saa põhimõtteliselt ulatuda nii kaugele, et ta peaks põhjendama ühes kohtuotsuses tehtud lahendust, võrreldes ühe teise kohtuasjaga, mida ta peab lahendama, ehkki see puudutab sama otsust (vt kohtuotsus, 11.7.2013, Team Relocations jt *vs.* komisjon, C-444/11 P, ei avaldata, EU:C:2013:464, punkt 66 ja seal viidatud kohtupraktika).

43 Seetõttu tuleb tagasi lükata apellandi argument vastuolu kohta vaidlustatud kohtuotsuse ja 16. septembri 2013. aasta kohtuotsuse Keramag Keramische Werke jt *vs.* komisjon (T-379/10 ja T-381/10, ei avaldata, EU:T:2013:457) põhjenduse vahel.

44 Mis puudutab apellandi argumenti, et Üldkohus ei saanud tema vastu kasutada Duraviti avaldust, siis tuleb märkida, et see lähtub vaidlustatud kohtuotsuse ekslikust tõlgendamisest. Nimelt on seda avaldust vaidlustatud kohtuotsuse punktis 293 mainitud üksnes selleks, et vastata esimese kohtuastme hagejate argumendile, mis viitas sellele avaldusele ja mille eesmärk oli kahtluse alla seada Ideal Standardi ja Roca avalduste tõelevastavus. Niisiis ei kasutanud Üldkohus Duraviti avaldust apellandi vastu, nagu kinnitati nimetatud kohtuotsuse punktis 295, milles Üldkohus märkis, et Ideal Standardi ja Roca avaldused olid piisavad, et tõendada ELTL artikli 101 lõike 1 rikkumise olemasolu.

45 Eespool toodut arvestades tuleb esimene väide põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

Teine väide

Poolte argumendid

46 Oma teises väites, mis on jaotatud kaheks osaks, väidab apellant esiteks, et Üldkohus rikkus põhjendamiskohustust, kuna ta lükkas vaidlustatud kohtuotsuse punktis 233 tagasi tema väite selle kohta, et Itaalias ei leidnud aset rikkumist, tuginedes ekslikule postulaadile, et apellant ei olnud vaidlustanud asjaolu, et ta oli teadlik konkurentsivastase tegevuse rakendamisest selle liikmesriigi territooriumil.

47 Teiseks väidab apellant, et vaidlustatud kohtuotsus rikkus loogikareegleid ja diskrimineerimiskeeldu seoses Itaalias väidetavalt toime pandud rikkumise sisulise hindamise ja süükspanemisega. Nimelt oli Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 234 apellandile süüks pannud selle rikkumise, mille oli toime pannud kolmas isik, tuginedes apellandi väidetavale teadmisele sellest, ja seda vaatamata asjaolule, et apellant ei tegutsenud Itaalias ega osalenud selle liikmesriigi kutseühenduse koosolekutel. Samal ajal on Üldkohtu sama koda, millesse kuulusid samad kohtunikud, vaidlusaluse otsuse kohta samal päeval tehtud kolmes muus kohtuotsuses suures osas või tervikuna tagasi lükanud peamised vastuväited sama rikkumise peamiste oletatavate toimepanijate suhtes.

48 16. septembri 2013. aasta kohtuotsuse Duravit jt *vs.* komisjon (T-364/10, ei avaldata, EU:T:2013:477) punktis 335 ja järgmistes punktides tõdes Üldkohus näiteks, et äriühingutele Duravit, Duravit SA ja Duravit BeLux SPRL/BVBA ei saanud ette heita nende osalemist Itaalias toime pandud rikkumistes ega seda, et nad olid teadlikud sellest, ehkki nad olid tegutsenud Itaalia turul ühe ühisettevõtte vahendusel.

49 Sama järelduse võib teha sama ettekandja-kohtunikuga sama koja poolt samal kuupäeval tehtud teise kohtuotsuse põhjal, mis puudutas samu küsimusi seoses Itaaliaga, see tähendab 16. septembri 2013. aasta kohtuotsus Wabco Europe jt *vs.* komisjon (T-380/10, EU:T:2013:449, punkt 70 jj). Viidatud kohtuotsuses märkis Üldkohus nimelt, et Ideal Standardi kontserni ettevõtjad – vaatamata nende tõendatud osalemisele Itaalia kutseühenduse koosolekutel, mille käigus leidsid aset konkurentsieeskirjade vastased arutelud – tuleb süüdistusest vabastada ajavahemiku osas 1993. aasta märtsist kuni 2000. aasta märtsini.

50 Identse põhjenduse tagajärjel on Üldkohus 16. septembri 2013. aasta kohtuotsuses Keramag Keramische Werke jt *vs.* komisjon (T-379/10 ja T-381/10, ei avaldata, EU:T:2013:457, punktid 222 ja 223) erinevalt vaidlustatud kohtuotsusest vaidlusaluse otsuse osaliselt tühistanud seoses Itaalias süüks pandud rikkumisega.

51 Eelnevat arvestades ei saa sisuliselt nõustuda Üldkohtu hinnanguga tõenditele vaidlustatud kohtuotsuse punktis 233 koostoimes sama kohtuotsuse punkti 66 ja järgmiste punktidega.

52 Komisjon palub teise väite tagasi lükata.

Euroopa Kohtu hinnang

53 Mis puudutab teise väite esimest osa, siis tuleb märkida, et apellandi poolt selle väite põhjenduseks esitatud tühistamishagi punkti 59 lugemisel ilmneb (nagu märkis ka Üldkohus sisuliselt vaidlustatud kohtuotsuse punktis 233), et ta on tegelikult piirdunud selle vaidlustamisega, et ta oli teadlik konkurentsivastasest tegevusest Itaalias, ilma et ta esitaks ühtegi argumenti oma väite põhjenduseks ja ilma et see tugineks üksikasjalikele tõenditele. Lisaks puudutab viidatud punkt 59 esimest tühistamisväidet, mitte aga kolmanda tühistamisväite kolmandat osa, nii et Üldkohtule ei saa ette heita, et ta ei vastanud sellele kolmanda väite kolmanda osa analüüsis vaidlustatud kohtuotsuse punktides 231–234.

54 Sellest järeldub, et teise väite esimene osa on põhjendamatu.

55 Teise väite teise osaga seoses tuleb meenutada, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt võib ELTL artikli 101 lõike 1 rikkumine seisneda mitte üksnes üksikus teos, vaid ka mitmes teos või koguni vältavas tegevuses, isegi kui nende tegude või vältava tegevuse üks või enam elementi võivad ka iseenesest ja iseseisvalt endast selle sätte rikkumist kujutada. Niisiis, kui erinevad teod kuuluvad „tervikplaani“ nende identse eesmärgi tõttu, mis rikub konkurentsitingimusi siseturul, siis on komisjonil seega õigus omistada nende tegude eest vastutus osalemise alusel rikkumises kui tervikus (vt selle kohta kohtuotsus, 24.6.2015, Fresh Del Monte Produce *vs.* komisjon ja komisjon *vs.* Fresh Del Monte Produce, C-293/13 P ja C-294/13 P, EU:C:2015:416, punkt 156 ja seal viidatud kohtupraktika).

56 Ettevõtja, kes osales oma käitumisega ühes mitmeosalises rikkumises, mis vastab konkurentsivastase eesmärgiga kokkuleppe või kooskõlastatud tegevuse mõistele ELTL artikli 101 lõike 1 tähenduses ning mille eesmärk oli aidata kaasa rikkumise toimepanemisele tervikuna, võib olla ühtlasi vastutav sama rikkumise raames teiste ettevõtjate poolt toime pandud tegude eest kogu selle aja jooksul, mil ta selles rikkumises osales. See on nii juhul, kui on tõendatud, et kõnealune ettevõtja nõustus oma käitumisega panustama kõigi osavõtjate ühistesse eesmärkidesse ja oli teadlik teiste ettevõtjate poolt samadel eesmärkidel kavandatavast või ellu viidud õigusvastasest tegevusest, või et ta võis seda mõistlikult ette näha ja oli valmis seda riski võtma (vt kohtuotsus, 24.6.2015, Fresh Del Monte Produce *vs.* komisjon ja komisjon *vs.* Fresh Del Monte Produce, C-293/13 P ja C-294/13 P, EU:C:2015:416, punkt 157 ja seal viidatud kohtupraktika).

57 Seega võib ettevõtja olla osalenud otse kõigis konkurentsivastastes tegudes, mis moodustavad ühe ja vältava rikkumise ning millisel juhul on komisjonil õigus võtta ettevõtja vastutusele kogu selle tegevuse eest ja seega kogu nimetatud rikkumise eest. On ka võimalik, et ettevõtja osales otse ainult osas ühe ja vältava rikkumise moodustavatest konkurentsivastastest tegevustest, kuid ta oli teadlik kogu muust teiste ettevõtjate poolt samadel eesmärkidel kavandatavast või ellu viidud õigusvastasest tegevusest, või et ta võis seda mõistlikult ette näha ja oli valmis seda riski võtma. Sel juhul on komisjonil samuti õigus sellele ettevõtjale süüks panna rikkumise moodustav kogu konkurentsivastane tegevus ja järelikult rikkumine kui tervik (vt selle kohta kohtuotsus, 24.6.2015, Fresh Del Monte Produce *vs.* komisjon ja komisjon *vs.* Fresh Del Monte Produce, C-293/13 P ja C-294/13 P, EU:C:2015:416, punkt 158 ja seal viidatud kohtupraktika).

58 Selleks et kvalifitseerida erinevad tegevused üheks ja vältavaks rikkumiseks, ei tule kontrollida, kas need on omavahel täiendavad, see tähendab, et igaüks neist on suunatud lahendama üht või mitut tavapärasest konkurentsist tulenevat tagajärge, ning kas need aitavad vastastikuse toime kaudu kaasa kõikide konkurentsivastaste tagajärgede saavutamisele, mida nende tegevuste elluviijad on ühe eesmärgiga tervikplaani raames kavandanud. Ühe eesmärgi mõistet puudutav tingimus seevastu eeldab, et tuleb kontrollida, kas ei esine asjaolusid, mis iseloomustavad rikkumise osadeks olevaid tegusid, mis võivad osundada sellele, et tegevusel, mille on sisuliselt toime pannud teised osalevad ettevõtjad, ei ole sama konkurentsivastane eesmärk või mõju ega kuulu seetõttu ühte „tervikplaani“ oma identse eesmärgi poolest, mis moonutab konkurentsi siseturul (vt selle kohta kohtuotsus, 19.12.2013, Siemens jt *vs.* komisjon, C-239/11 P ja C-498/11 P, ei avaldata, EU:C:2013:866, punktid 247 ja 248).

59 Lisaks ei saa Euroopa Kohtu praktikast järeldada, et ELTL artikli 101 lõige 1 puudutab üksnes kas ettevõtjaid, kes tegutsevad turul, mida konkurentsipiirangud mõjutavad, või turgudel, mis turustusahelas eelnevad või järgnevad sellele turule või külgnevad sellega, või ettevõtjaid, kes kokkuleppe või kooskõlastatud tegevuse tõttu piiravad oma sõltumatut tegevust turul. Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast nähtub nimelt, et ELTL artikli 101 lõike 1 sõnastus viitab üldiselt kõigile kokkulepetele ja kooskõlastatud tegevusele, mis kas horisontaalsetes või vertikaalsetes suhetes kahjustavad konkurentsi siseturul, sõltumata sellest, millisel turul pooled tegutsevad, ja ka sellest, et asjaomaste kokkulepete tingimused puudutavad neist ainult ühe äritegevust (vt selle kohta kohtuotsus, 22.10.2015, AC-Treuhand *vs.* komisjon, C-194/14 P, EU:C:2015:717, punktid 34 ja 35 ning seal viidatud kohtupraktika).

60 Sellest kohtupraktikast tuleneb, et Üldkohus võis õigusnormi rikkumata järeldada, et apellant oli osalenud ühes rikkumises, mis hõlmab eelkõige Itaalia territooriumi, kuna ta oli teadlik konkurentsivastase tegevuse läbiviimisest Itaalia territooriumil, see tegevus oli aga osa üldisest plaanist, mida on kirjeldatud siinse kohtuotsuse punktis 15, ja seda ka vaatamata asjaolule, et apellant nimetatud tegevust ise ellu ei viinud.

61 Mis puudutab argumenti lahenduse kohta, mida kasutati 16. septembri 2013. aasta kohtuotsustes Wabco Europe jt *vs.* komisjon (T-380/10, EU:T:2013:449), Keramag Keramische Werke jt *vs.* komisjon (T-379/10 ja T-381/10, ei avaldata, EU:T:2013:457) ja Duravit jt *vs.* komisjon (T-364/10, ei avaldata, EU:T:2013:477), siis tuleb meenutada, nagu käesoleva kohtuotsuse punktis 42 mainiti, et Üldkohtu kohustus põhjendada oma otsuseid ei saa põhimõtteliselt ulatuda nii kaugele, et ta peaks põhjendama ühes kohtuotsuses tehtud lahendust, võrreldes ühe teise kohtuasjaga, mida ta peab lahendama, ehkki see puudutab sama otsust.

62 Pealegi ei piisa asjaolust, et Üldkohus tühistas vaidlusaluse otsuse osaliselt selles osas, mis puudutas asjaomase keelatud kokkuleppe teatud teistele liikmetele teatud geograafilistel turgudel ja teatud ajavahemikel süüks pandud osalemist ette heidetud rikkumises, et seada kahtluse alla vaidlustatud kohtuotsuses tehtud järeldust, et esines tervikplaan, mis hõlmas kolme tootealamrühma ja kuut asjaomast liikmesriiki, kuna kõnealusel tegevusel, mis siseturul konkurentsi moonutas, oli identne eesmärk. Olenevalt olukorrast võivad sellised osalised tühistamised viia üksnes igale asjaomasele ettevõtjale määratud trahvi vähendamiseni, kuivõrd kõnealuseid geograafilisi turge võeti arvesse neile määratud trahvide arvutamisel.

63 Seetõttu väidab apellant ekslikult, et Üldkohus on õigusnormi rikkunud, kuna ta lükkas tagasi apellandi väite selle kohta, et Itaalias ei toimunud rikkumist, samas kui Üldkohus leidis, et selles rikkumises osalemine teatud Itaalia turul tegutsevate ettevõtjate poolt ei olnud tervikuna või osaliselt tõendatud kõigi perioodide vältel, mida komisjon arvesse võttis.

64 Sellest järeldub, et teise väite teine osa on põhjendamatu.

65 Seega tuleb teine väide põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

Kolmas väide

Poolte argumendid

66 Kolmanda väite esimeses osas kritiseerib apellant sisuliselt seda, et Üldkohus on õigusvastaselt tunnistanud komisjoni õiguspärast huvi tuvastada aegunud rikkumine, mis pandi toime Madalmaades, rikkudes nii oma ELTL artikli 263 järgseid pädevusi ja ELTL artikli 296 teises lõigus sätestatud põhjendamiskohustust. Nimelt ei ole siinses asjas tegu olukorraga, kus selline huvi esineb.

67 Kolmanda väite teises osas märgib apellant, et vaidlustatud kohtuotsuse resolutsiooni punkti 2 ja põhjenduste vahel on ilmne vastuolu. Ehkki komisjon esialgu järeldas, et Madalmaades toimus vältav rikkumine, mis kestis enam kui viis aastat, siis leidis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 321 lõpuks, et apellanti saab karistada selles liikmesriigis toime pandud rikkumise eest üksnes ajavahemike eest, mis kestsid esiteks 26. novembrist 1996 kuni 1. detsembrini 1997 ja teiseks 20. jaanuarist kuni 1. detsembrini 1999. Üldkohtu enda tähelepanekute alusel oleks see kohus pidanud vaidlusaluse otsuse selles osas tühistama (nagu ta tegi Saksamaal toime pandud rikkumisega seoses vaidlustatud kohtuotsuse resolutsiooni punktis 2), kuna vaidlusaluses otsuses on märgitud, et apellant osales Madalmaades toimunud keelatud kokkuleppes vannitoaseadmete ja -sisustuse sektoris aja jooksul, mis ületas eespool nimetatud perioode. Kuna Üldkohus jättis selle aga arvestamata, siis kujutab see endast õigusnormi rikkumist, mis peab seetõttu kaasa tooma vaidlustatud kohtuotsuse vähemalt osalise tühistamise.

68 Komisjon palub kolmanda väite tagasi lükata.

Euroopa Kohtu hinnang

69 Kolmanda väite esimesele osale vastamiseks tuleb esiteks seoses apellandi argumendiga ELTL artikli 263 rikkumise kohta meenutada, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ilmneb ELTL artiklist 256, Euroopa Liidu kohtu põhikirja artikli 58 esimesest lõigust ja Euroopa Kohtu kodukorra artikli 169 lõikest 2, et apellatsioonkaebuses tuleb täpselt näidata selle kohtuotsuse kritiseeritavad osad, mille tühistamist nõutakse, samuti seda nõuet konkreetselt toetavad õiguslikud argumendid. Nimetatud nõudele ei vasta apellatsioonkaebus, mis piirdub üksnes Üldkohtule esitatud väidete ja argumentide kordamisega ega sisalda argumentatsiooni, mis konkreetselt viitaks vaidlustatud kohtuotsuses väidetavalt sisalduvatele vigadele. Selline apellatsioonkaebus kujutab tegelikkuses endast ainult nõuet, millega soovitakse saavutada Üldkohtule juba esitatud hagiavalduse uuesti läbivaatamine, mis ei kuulu aga Euroopa Kohtu pädevusse (vt selle kohta kohtuotsused, 30.6.2005, Eurocermex *vs.* Siseturu Ühtlustamise Amet, C-286/04 P, EU:C:2005:422, punktid 49 ja 50, ning 12.9.2006, Reynolds Tobacco jt *vs.* komisjon, C-131/03 P, EU:C:2006:541, punktid 49 ja 50).

70 Apellant ei esita aga põhjuseid, miks ta leiab, et Üldkohus rikkus ELTL artikli 263 järgset pädevust, kui see kohus leidis, et käesolevas asjas oli komisjonil õiguspärane huvi tuvastada Madalmaades toime pandud rikkumine.

71 Seetõttu on see argument vastuvõetamatu.

72 Mis puudutab teiseks apellandi argumenti põhjendamiskohustuse rikkumise kohta, siis tuleb meenutada, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ei pea Üldkohus esitama ammendavat ning üksikasjalikku ülevaadet menetluse poolte kõikidest arutluskäikudest, tingimusel et huvitatud isikutel on teada põhjused, mille tõttu Üldkohus nende argumentidega ei nõustunud, ning kui Euroopa Kohtul on piisavalt teavet kontrolli teostamiseks (vt eelkõige kohtuotsused, 2.4.2009, Bouygues ja Bouygues Télécom *vs.* komisjon, C-431/07 P, EU:C:2009:223, punkt 42, ning 22.5.2014, Armando Álvarez *vs.* komisjon, C-36/12 P, EU:C:2014:349, punkt 31).

73 Üldkohus meenutas, et kooskõlas määruse nr 1/2003 artikli 7 lõikega 1 ja väljakujunenud kohtupraktika alusel võib komisjon õiguspärase huvi korral tuvastada rikkumise toimepanemise, mis ei saa enam aegumise tõttu kaasa tuua trahvi määramist, ning märkis seejärel vaidlustatud kohtuotsuse punktis 304, et komisjonil on siinses asjas selline huvi. Kinnitamaks oma järeldust ühe rikkumise toimepanemise kohta, oli komisjonil Üldkohtu sõnul õiguspärane huvi tuvastada kõik õigusvastased tegevused, milles osalesid sellised ettevõtjad nagu apellant, keda ta luges osaks „ettevõtjate tuumikrühmast“, mis oli toime pannud ette heidetud rikkumise, sealhulgas perioodide eest, mida võib lugeda aegunuks.

74 Nii toimides on Üldkohus, kellel ei olnud kohustust vastata apellandi kõigile väidetele, vaidlustatud kohtuotsust piisavalt põhjendanud.

75 Sellest järeldub, et kolmanda väite esimene osa on osaliselt vastuvõetamatu ja osaliselt põhjendamatu.

76 Mis puudutab selle väite teist osa vastuolu kohta vaidlustatud kohtuotsuse põhjenduste ja resolutsiooni punkti 2 vahel, mis ei kajastavat Üldkohtu poolt selle kohtuotsuse punktis 321 tehtud järeldusi, siis tuleb rõhutada, et need ei kõiguta selle kohtuotsuse resolutsiooni punktis 2 tehtud järeldust, et apellant osales alates 12. oktoobrist 1994 ühes rikkumises vannitoaseadmete ja -sisustuse sektoris Belgias, Saksamaal, Prantsusmaal, Itaalias, Madalmaades ja Austrias, kuna Üldkohus tõi välja, et kõnealused rikkumised olid viimati nimetatud liikmesriigis alanud sellest kuupäevast. Pealegi, vastupidi apellandi väidetele, ehkki Üldkohus tühistas vaidlusaluse otsuse osaliselt kohtuasjas T-374/10, siis ei teinud ta seda põhjusel, et komisjon on teinud hindamisvea seoses Saksamaal toime pandud

rikkumisega, vaid nimelt seetõttu, et komisjon ei olnud õiguslikult piisavalt tõendanud, et apellant oli osalenud Madalmaades toimunud rikkumises alates 28. septembrist 1994, nagu ilmneb selgelt vaidlustatud kohtuotsuse punktidest 321 ja 395 nende koostoimes.

77 Sellest järeldub, et kolmanda väite teine osa on põhjendamatu.

78 Eeltoodud kaalutlustest lähtudes tuleb kolmas väide osaliselt vastuvõetamatuse ja osaliselt põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

Neljas väide

Poolte argumendid

79 Neljandas väites, mis on jaotatud neljaks osaks, märgib apellant esiteks, et tema poolt menetluse käigus esitatud väited Belgias aset leidnud asjaolude kohta anti edasi vääralt, see aga tõi kaasa vaidlustatud kohtuotsuses põhjenduse vea, mis rikkus ELTL artikli 296 teist lõiku. Nimelt tuginevad selle kohtuotsuse punktis 243 ja järgmistes punktides esitatud põhjendused väärale hüpoteesile, mille kohaselt Z. kuulus veel pärast 1. jaanuari 2003 Villeroy & Boch Belgia personali hulka. Nagu apellant oli Üldkohtus toimunud kohtuistungil märkinud ja nagu see kohus oli ise tõdenud, siis tegelikult ei omanud Z. alates sellest kuupäevast ühtegi organisatsioonilist või töölepingust tulenevat seost Villeroy & Boch Belgiaga, mistõttu on välistatud asjaolude süüks panemine apellandile.

80 Teiseks väidab apellant teise võimalusena, et Üldkohus rikkus ELTL artiklit 101, kui ta järeldas, et Villeroy & Boch Belgia oli osalenud keraamilisi tooteid puudutavas rikkumises Belgias, ehkki ta ei tegutsenud enam sellel turul alates 2002. aasta lõpust. Eelkõige ei toonud Üldkohus välja, millist „tegevust“ see äriühing oleks saanud pärast turult lahkumist kooskõlastada keelatud kokkuleppe teiste osalejatega, et piirata konkurentsi sellel turul. Arvestades Üldkohtu põhjendusi 16. septembri 2013. aasta kohtuotsustes Wabco Europe jt *vs.* komisjon (T-380/10, EU:T:2013:449, punkt 79 jj) ja Keramag Keramische Werke jt *vs.* komisjon (T-379/10 ja T-381/10, ei avaldata, EU:T:2013:457, punkt 222 jj), ei ole võimalik Villeroy & Boch Belgiale või kaudselt apellandile süüks panna vastutust kolmandate isikute tegude eest, mis olid toime pandud pärast turult lahkumise kuupäeva. Nii nagu Üldkohus märkis nendes kohtuotsustes, siis selline etteheide nõudnuks, et oleks tõendatud teised ühe rikkumise moodustavad asjaolud, täpsemalt seda, et langeks kokku Belgia turu konkurentsipiirangute „ese“ või „mõju“; viimane tingimus ei ole aga siinses asjas ilmselgelt täidetud. Igal juhul rikub asjaolude vastuoluline hindamine vaidlustatud kohtuotsuses ja 16. septembri 2013. aasta kohtuotsuses Wabco Europe jt *vs.* komisjon (T-380/10, EU:T:2013:449) võrdse kohtlemise põhimõtet apellandi kahjuks.

81 Kolmandaks, mis puudutab tõendeid kooskõlastatud tegevuse kohta 28. ja 29. aprilli 2003. aasta koosolekutel Belgias, siis tunnistas Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 271, et tõendite hindamine peab olema piiratud tähelepanekuga, et hulgimüüjatele tasutava boonuse ühtse protsendi kindlaksmääramata jätmine „ei võimalda välistada, et kõnealuse teabevahetuse tagajärjel kahjustati konkurentsi“. Siiski, isegi kui tuleks järeldada, et Üldkohtu selline tees on põhjendatud, ei ole see loogiliselt piisav, et tõendada rikkumist. Seega esineb kas ELTL artikli 296 teise lõigu tähenduses põhjendamiskohustuse rikkumine või Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artikli 48 lõikes 1 ette nähtud *in dubio pro reo* põhimõtte rikkumine.

82 Neljandaks on vaidlustatud kohtuotsuse punktides 272 ja 274 õigusnormi rikutud, kuna Üldkohus järeldab, et kõik vannitoa keraamiliste toodete Belgia turul ette heidetud rikkumised kujutavad endast ühte, mitmeosalist ja vältavat rikkumist.

83 VCG koosoleku põhjal tuvastatud asjaolud ei võimalda järeldada, et rikkumise mis tahes aluseks võetud perioodi tuleb lugeda üheks rikkumiseks. Vastupidi, pärast VCG 28. ja 29. aprilli 2003. aasta koosolekut täheldati ilmset katkestust, see aga takistab õiguslikus plaanis varasemate ja hilisemate koosolekute üheks ja vältavaks rikkumiseks lugemist.

84 Komisjon palub neljanda väite tagasi lükata.

Euroopa Kohtu hinnang

85 Mis puudutab esiteks neljanda väite esimest osa, et on rikutud põhjendamiskohustust, kuna Üldkohus ei olnud võtnud arvesse apellandi väidet, et Z. ei omanud mingit seost Villeroy & Boch Belgiaga alates 1. jaanuarist 2003, siis tuleb märkida, et Üldkohtu kirjaliku menetluse ajal oli apellant üksnes märkinud – eesmärgiga vaidlustada oma osalust keelatud kokkuleppes Belgias alates sellest kuupäevast –, et Villeroy & Boch Luksemburg „oli 2002. aasta lõpus üle võtnud Belgia äriühingu keraamiliste toodete ettevõtte“. Niisiis väitis apellant esimest korda alles Üldkohtu suulise menetluse ajal otsesõnu, et teda ei saa lugeda vastutavaks Belgia keraamiliste toodete turul toimunud konkurentsivastase tegevuse eest alates 1. jaanuarist 2003, kuna kartelli koosolekutel osalenud isik Z. ei olnud sellest kuupäevast alates enam Villeroy & Boch Belgia töötaja, vaid Villeroy & Boch Luksemburgi töötaja.

86 Üldkohtu kodukorra artikli 48 lõike 2 järgi ei või esitada menetluse käigus uusi väiteid, kui need ei tugine faktilistele ja õiguslikele asjaoludele, mis on tulnud ilmsiks menetluse käigus. Seetõttu on apellandi poolt Üldkohtus toimunud kohtuistungi käigus esitatud argument ilmselgelt vastuvõetamatu, kuna see käsitles uut väidet, mis põhines faktilisel asjaolul, millest apellant sai esimesena teadlikuks ja mis ei tulnud ilmsiks menetluse käigus.

87 Vastab tõele, et Üldkohus ei võtnud otsesõnu seisukohta selle argumendi vastuvõetavuse või põhjendatuse osas. Siiski ei saa Euroopa Kohtu praktika kohaselt Üldkohtult nõuda, et iga kord, kui menetluse pool esitab uue väite, mis ilmselgelt ei vasta tema kodukorra artikli 48 lõike 2 nõuetele, ta kas selgitaks oma kohtuotsuses põhjuseid, miks see väide on vastuvõetamatu, või siis hindaks seda sisuliselt (vt eelkõige kohtuotsus, 20.3.2014, Rousse Industry *vs.* komisjon, C-271/13 P, ei avaldata, EU:C:2014:175, punkt 22 ja seal viidatud kohtupraktika).

88 Sellest tuleneb, et Üldkohus ei rikkunud põhjendamiskohustust, kui ta kinnitas vaidlustatud kohtuotsuse punktis 248 – ilma et ta oleks arvesse võtnud apellandi hilinemisega esitatud väidet, et Z. ei töötanud enam alates 1. jaanuarist 2003 Villeroy & Boch Belgias, ega selgitanud, miks see väide oli ilmselgelt vastuvõetamatu –, et Z-i osalemine kartelli koosolekutel „tõendab, et Villeroy & Boch Belgia jätkas aktiivset osalemist rikkumises nii enda nimel kui ka konkurentsiõiguse tähenduses selle ettevõtte nimel, mille osa ta on“.

89 Järelikult on neljanda väite esimese osa põhjendamatu.

90 Mis puudutab teiseks selle väite teist osa ELTL artikli 101 rikkumise kohta, siis tuleb toonitada, et apellant ei sea kahtluse alla Üldkohtu järeldust, et enne ja pärast 1. jaanuari 2003 toimunud VCG koosolekud olid õigusvastast laadi, kuid leiab, et Üldkohus on ekslikult leidnud, et ta osales rikkumises, ehkki Villeroy & Boch Belgia ei tegutsenud enam Belgia keraamiliste toodete turul alates 2002. aasta lõpust.

91 Käesoleva kohtuotsuse punktis 59 viidatud kohtupraktikast ilmneb, et Üldkohus on vaidlustatud kohtuotsuse punktis 242 põhjendatult järeldanud, et ettevõtja võib ELTL artikli 101 lõikes 1 sätestatud keeldu rikkuda, kui tema tegevuse – mis toimub koordineeritult teiste ettevõtjate tegevusega – eesmärk on konkurentsi piiramine konkreetsel asjaomasel turul, ilma et see tingimata eeldaks, et ta ise sellel turul tegutseks.

92 Sellega seoses tuleb täpsustada, et esiteks on Üldkohus vastupidi apellandi väitele tõendanud, et Villeroy & Boch Belgia osales aktiivselt ette heidetud rikkumises. Näiteks rõhutas see kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 244 ja 248, et Z-i katkematu osalemine Villeroy & Boch Belgia nimel VCG koosolekutel – mille õigusvastasele laadile apellant vastu ei vaidle – enne ja pärast 1. jaanuari 2003, sealhulgas pärast seda, kui see äriühing lõpetas mis tahes tegevuse keraamiliste toodete turul, tõendas selle äriühingu aktiivset osalemist rikkumises. Teiseks ja vastupidi apellandi väidetele on vaidlustatud kohtuotsuse punktides 255–277 üksikasjalikult kirjeldatud selles rikkumises osalejatele, sealhulgas Villeroy & Boch Belgiale ette heidetud erinevaid tegusid.

93 Eelnevast tuleneb, et apellandi argument, et Villeroy & Boch Belgia oli lõpetanud kogu tegevuse keraamiliste toodete turul alates 2002. aasta lõpust, tuleb tagasi lükata.

94 Arvestades käesoleva kohtuotsuse punktis 42 esitatud kohtupraktikat, ei saa seda järeldust kahtluse alla seada selle lahenduse alusel, milleni jõuti 16. septembri 2013. aasta kohtuotsustes Wabco Europe jt *vs.* komisjon (T-380/10, EU:T:2013:449, punkt 84) ja Keramag Keramische Werke jt *vs.* komisjon (T-379/10 ja T-381/10, ei avaldata, EU:T:2013:457, punkt 220 jj).

95 Sellest järeldub, et neljanda väite teine osa on põhjendamatu.

96 Mis puudutab lõpuks apellandi poolt selle väite kolmanda ja neljanda osa raames esitatud argumente, siis tuleb märkida, et nendega soovib apellant Üldkohtu õigusnormide rikkumisele viidete varjus sisuliselt vaidlustada erinevaid õigusvastaseid koosolekuid puudutavatele tõenditele antud hinnangut, mis kuulub aga Üldkohtu ainupädevusse. Järelikult tuleb need argumendid vastuvõetamatuse tõttu tagasi lükata.

97 Eeltoodud kaalutlustest lähtudes tuleb neljas väide osaliselt vastuvõetamatuse ja osaliselt põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

Viies väide

Poolte argumendid

98 Viienda väitega väidab apellant, et vaidlustatud kohtuotsus rikub ELTL artiklit 101, kuna selles kinnitatakse Saksamaal toimunud rikkumise olemasolu aastatel 2002–2004.

99 Mis puudutab täpsemalt tõendeid konkurentsivastasest tegevusest 2002. aastal seoses dušikabiinidega, siis leiab apellant, et Üldkohus on rikkunud õigusnormi oma arutluskäigus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 116 ja 117, kuna see kohus eirab apellandi poolt tühistamishagi punktis 135 ja Üldkohtule esitatud repliigi punktis 49 esitatud väiteid. Lisaks on Üldkohus rikkunud õigusnormi, kui ta määratles tundliku äriteabe õigusvastaseks vahetuseks konkurentide vahel toimunud arutelu kuupäeva üle, millal saata välja uued iga-aastased hinnakirjad.

100 Mis puudutab tõendeid konkurentsivastasest tegevusest keraamiliste toodete valdkonnas 2002. aastal, siis leiab apellant, et Üldkohus ei saanud vaidlustatud kohtuotsuse punktis 143 järeldada, et apellant ei olnud katkestanud oma osalemist õigusvastases tegevuses 2002. aastal, kuna 2001. aastal toimunud õigusvastaste arutelude konkurentsivastane mõju avaldus 2002. aastal, ja kuna ta ei olnud avalikult taganenud nendest aruteludest ega nendest, mis toimusid 2003. aastal, ja seda vaatamata asjaolule, et puudusid otsesed tõendid õigusvastaste koosolekute toimumise kohta 2002. aastal, nagu Üldkohus ise ka tõdes.

101 Mis puudutab keraamiliste toodete turul 2003. aastal ette heidetud tegevust, siis väidab apellant, et vaidlustatud kohtuotsuse punkt 144 moonutab tema väiteid tõendite kohta, mis puudutasid tema osalemist FSKI 17. jaanuari 2003. aasta ning 4. ja 5. juuli 2003. aasta koosolekutel, rikkudes nii ELTL

artiklit 101 ja õigust õiglasele kohtumenetlusele. Nimelt märkis Üldkohus, et apellant ei olnud vaidlustanud seda, et viimati nimetatud koosoleku protokolli kohaselt „olid keraamiliste toodete tootjad kokku leppinud selles, et teemaksude tõusu ei pea katma üksnes keraamiliste toodete tootjad, vaid see kantakse edasi nende klientidele“, ja et apellant ei olnud vaidlustanud selle protokolli „usaldusväärsust“, see ei ole aga õige ning on täiesti vastupidine argumentidele, mis apellant selgelt Üldkohtus esitas.

102 Lisaks ei selgitanud Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 145, mil viisil toob nende koosolekute käigus toimunud teabevahetus kaasa konkurentsisaladuste tegeliku vähenemise põhjusel, et kõrvaldatakse konkurentsiga seotud ebakindlust, ega seda, mis aspektid vahetatud teabest kujutavad endast selliseid saladusi. Nagu märkis ka apellant Üldkohtus, siis kuna siinses asjas oli vahetatud teave üldtuntud, ei saa seda teabevahetust määratleda keelatud kokkuleppena, mis on vastuolus ELTL artikliga 101.

103 Samuti ei ole tõendatud 2004. aastal toime pandud rikkumist seoses dušikabiinide ja keraamiliste toodetega. Tõendamaks apellandi osalemist selles rikkumises, tugines Üldkohus nimelt vaidlustatud kohtuotsuse punktides 121 ja 148 üksnes asjaolule, et IndustrieForum Sanitär'i ja Freundeskreis der deutschen Sanitärindustrie' liikmed olid 20. juuli 2004. aasta koosolekul „vahetanud üksikasjalikku äriteavet äriühingu kaupa, mis puudutas nende käibe arengut Saksamaal, nende eksporti ja kasvuprognoose“, ja eelkõige asjaolule, et apellant oli märkinud, et tema käive oli kasvanud 5,5%, eksport oli suurenenud ja ta prognoosis 5% käibe kasvu Saksamaal.

104 Esiteks on vaidlustatud kohtuotsust puudulikult põhjendatud, kuna Üldkohus ei esitanud põhjuseid, miks ta arvas, et nimetatud 20. juuli 2004. aasta koosolekul toimunud arutelud võisid vähendada ELTL artikli 101 alusel kaitstud konkurentsisaladusi.

105 Teiseks on apellandi sõnul võimatu, et ettevõtja või kontserni eelmise majandusaasta kogukäibe edastamist konkurentidele või mittekonkurentidest kolmandatele isikutele, ekspordi kasvu kohta teabe vahetamist või prognooside edastamist käibe kasvu või selle muutuste statistika näol võiks kvalifitseerida ELTL artikli 101 rikkumiseks. Nimelt ei võimalda see äriteave iseenesest teha ühtegi järeldust asjaomase ettevõtja tegevuse kohta turul, tema tehtud tehingute kasumlikkuse kohta või käibe arengu eesmärkide saavutamiseks kavandatava strateegia kohta. Niisiis ei saaks ükski turul tegutsev ettevõtja vahetatud teabe põhjal suurema kindlusega ette näha oma konkurentide tulevast tegutsemist turul. Pealegi oli osa teabest regulaarselt ja kiirelt avaldatud peaaegu kõigi ettevõtjate poolt, kuna selline avaldamine oli enamasti kohustuslik äriõiguse, kapitaliturgude õiguse ja koondumisele kohaldatavate sätete alusel.

106 Komisjon palub viienda väite tagasi lükata.

Euroopa Kohtu hinnang

107 Käesoleva kohtuotsuse punktis 38 viidatud kohtupraktikat silmas pidades on apellandi viienda väite raames esitatud argumendid vastuvõetamatud osas, milles palutakse uuesti hinnata faktilisi asjaolusid ja tõendeid Saksamaal 2002.–2004. aastal toime pandud rikkumiste kohta.

108 Ülejäänud osas tuleb rõhutada, et mis puutub esmalt dušikabiine puudutavasse tegevusse 2002. aastal, siis ühelt poolt heidab apellant ekslikult Üldkohtule ette, et see kohus ei vastanud tema tühistamishagi punktis 135 ja repliigi punktis 49 esitatud argumentidele, kuivõrd need argumendid puudutasid rikkumist, mis pandi toime Austrias, mitte aga Saksamaal, nagu märkis ka komisjon.

109 Teiselt poolt tuleneb apellandi argument, et Üldkohus on rikkunud õigusnormi, kui ta määratles konkurentide vahel toimunud arutelu uute iga-aastaste hinnakirjade saatmise kuupäeva kohta õigusvastaseks teabevahetuseks, vaidlustatud kohtuotsuse ekslikust tõlgendamisest. Nimelt on

Üldkohus selle kohtuotsuse punktides 116 ja 117 üksnes märkinud, et see teabevahetus näitas, et apellant ja tema konkurendid ei olnud lõpetanud 2001. ja 2003. aasta vahel tundliku äriteabe edastamist. Niisiis ei järeldanud Üldkohus, et see teabevahetus rikkus iseenesest ELTL artiklit 101.

110 Mis puudutab teiseks apellandi argumente 2002. aastal keraamiliste toodete valdkonnas toimunud tegevuse kohta, siis järeldas Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 143, et ehkki puuduvad otsesed tõendid apellandi osalemisest keelatud koosolekutel sellel aastal, võis komisjon põhjendatult järeldada, et apellant ei olnud selle aasta jooksul katkestanud oma osalemist etteheidetavas rikkumises. Sellega seoses järeldas Üldkohus esiteks, et 2001. aastal toimunud õigusvastased arutelud, mis puudutasid 2002. aasta hinnatõuse ja milles apellant osales, avaldasid konkurentsivastast mõju viimati nimetatud aastal, ja teiseks, et apellant osales hinnatõuse puudutavatel õigusvastastel aruteludel 2001. ja 2003. aastal ega olnud avalikult taganenud nendest aruteludest.

111 Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt tuleb enamikul juhtudest konkurentsivastane tegevus või kokkulepe tuletada teatud hulgast kokkusattumustest ja kaudsetest tõenditest, mis koostoimes ning muu ühtse selgituse puudumisel võivad moodustada tõendi konkurentsieeskirjade rikkumise kohta. Niisiis, mitu aastat kestva rikkumise puhul ei takista asjaolu, et esitatud ei ole otseseid tõendeid selle kohta, et äriühing osales nimetatud rikkumises teatava kindla ajavahemiku jooksul, rikkumise toimunuks lugemist ka nimetatud ajavahemiku jooksul, kui selline järeldus põhineb objektiivsetel ja omavahel kooskõlas olevatel kaudsetel tõenditel, kusjuures selle äriühingu poolt avalikult taganemata jätmist võib sellega seoses arvesse võtta (vt selle kohta kohtuotsus, 17.9.2015, Total Marketing Services *vs*. komisjon, C-634/13 P, EU:C:2015:614, punktid 26–28 ja seal viidatud kohtupraktika).

112 Seda kohtupraktikat ning käesoleva kohtuotsuse punktis 110 esitatud Üldkohtu faktilisi järeldusi silmas pidades võis see kohus õigusnormi rikkumata või põhjendamisviga tegemata järeldada, et võib lugeda, et apellant osales jätkuvalt kõnealuses keelatud kokkuleppes 2002. aasta jooksul.

113 Mis puudutab kolmandaks 2003. aastat, siis tuleb esiteks rõhutada, et kuigi vastupidi Üldkohtu poolt selle kohtuotsuse punktis 144 märgitule oli apellant tühistamishagi punktis 115 vaidlustanud komisjoni tõlgenduse FSKI 4. ja 5. juuli 2003. aasta koosoleku protokollile, siis ei saa see asjaolu iseenesest kahtluse alla seada Üldkohtu faktilisi järeldusi.

114 Mis puudutab teiseks selle kohtuotsuse punktis 145 tehtud järelduste põhjendatust, siis tuleb märkida, et vastupidi apellandi väitele ei leidnud Üldkohus, et mis tahes teabevahetus konkurentide vahel võib rikkuda ELTL artiklit 101, ning esitas põhjused, mille alusel ta järeldas, et FSKI 4. ja 5. juuli 2003. aasta koosolekul toimunud arutelud olid konkurentsivastast laadi. Sellega seoses järeldas Üldkohus ilma õigusnormi rikkumata, et arutelud, mille käigus keraamiliste toodete tootjad leppisid kokku, et teemaksude tõus kantakse edasi klientidele, kaotavad ebakindluse konkurentide vahel ja võrduvad hindade kooskõlastamisega, mistõttu need kujutavad endast konkurentsivastast tegevust, ja seda isegi siis, kui selline edasi kandmine oli kolmandate isikute või avalikkuse silmis ootuspärane.

115 Mis puudutab neljandaks 2004. aastat, siis tuleb esiteks lükata tagasi apellandi argument, et vaidlustatud kohtuotsuses puudub põhjendus. Vastupidi apellandi väitele on Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 123 ja 149 esitanud põhjused, mille alusel ta leidis, et selle kohtuotsuse punktides 121 ja 148 esitatud teabevahetus oli konkurentsivastane. Näiteks rõhutas Üldkohus, et teabevahetus toetas 2003. aasta jooksul 2004. aastaks kokku lepitud hinnatõusude kooskõlastamist ja võis oma laadilt aidata apellandil ja tema konkurentidel suurema kindlustundega ette teada nende tulevast kaubanduskäitumist turul. Nii toimides on Üldkohus vaidlustatud kohtuotsust põhjendanud.

116 Mis puudutab teiselt poolt Üldkohtu nende järelduste sisulist põhjendatust, siis piisab märkimisest, et apellant ei sea kahtluse alla vaidlustatud kohtuotsuse punktides 123 ja 149 tehtud Üldkohtu järeldust, mille kohaselt nimetatud kohtuotsuse punktides 121 ja 148 käsitletud teabevahetus on konkurentsivastane seetõttu, et see toetab 2003. aasta jooksul 2004. aastaks kokku lepitud hinnatõusude kooskõlastamist, kusjuures apellant ei ole seda kooskõlastamist käesoleva apellatsioonkaebuse raames

samuti vaidlustanud. Kuna see asjaolu on piisav, et järeldada rikkumise olemasolu, siis on tulemusetud apellandi argumendid, mille kohaselt nimetatud teabevahetus kui selline ei kujuta endast konkurentsieeskirjade rikkumist.

117 Järelikult tuleb viies väide osaliselt vastuvõetamatuse tõttu, osaliselt tulemusetuna ja osaliselt põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

Kuues väide

Poolte argumendid

118 Kuuenda väitega väidab apellant seoses Austrias 12. oktoobrist 1994 kuni 9. novembrini 2004 väidetavalt toime pandud rikkumistega, et Üldkohtu järeldused on valed ja need tuleb tühistada.

119 Mis puudutab täpsemalt 1994. aastat, siis tõlgendas Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 175 ja 176 laiendavalt komisjoni järeldusi, muutes niisiis ELTL artikli 296 teist lõiku rikkudes vaidlusaluse otsuse põhjendust. Vastupidi Üldkohtu järeldustele ei olnud komisjon nimelt märkinud selle otsuse põhjendustes 299–301, et 1994. aastal toimunud ASI koosolekutel arutati mitte üksnes dušikabiine ning kraane ja toruliitmikke, vaid ühtlasi vannitoa keraamilisi tooteid.

120 Mis puudutab aastaid 1995–1997, siis märkis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 185, 190 ja 196, et Villeroy & Boch Austria osales õigusvastastes aruteludes 16. novembri 1995, 23. aprilli 1996 ja 15. oktoobri 1997. aasta koosolekutel.

121 Mis puudutab 16. novembri 1995. aasta koosolekut, siis väidab apellant aga sisuliselt, et selles järelduses on õigusnormi rikutud, kas või seetõttu, et Üldkohus ei vastanud kõigile apellandi argumentidele. Üldkohus on samuti õigusnormi rikkunud oma tähelepanekutes vaidlustatud kohtuotsuse punktis 189 ja järgmistes punktides, mis puudutavad 23. aprilli 1996. aasta koosolekut ja mille kohaselt ei ole oluline, et kõnealune arutelu korraldati hulgimüüjate taotlusel, kuna ette heidetud tegevusele esineb alternatiivne ja täiesti seaduspärane selgitus, mille kohaselt vannitoasisustuse valdkonna hulgimüüjad nõudsid otsesõnu iga-aastaste hinnakirjade esitamist teatud kuupäevadeks, et nad saaks avaldada oma kataloogid. Mis puudutab 15. oktoobri 1997. aasta koosolekut, siis on Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 194 ka ületanud ELTL artiklis 263 sätestatud seaduslikkuse kontrolli piire, tuginedes põhjendustele, mida ei olnud esitatud komisjoni vastuväiteteatises.

122 1998. aasta osas on Üldkohtu tähelepanekutes vaidlustatud kohtuotsuse punktis 197 ja järgmistes punktides, mis puudutavad Villeroy & Boch Austria väidetavat osalemist kartelle puudutava õiguse rikkumises, samuti õigusnormi rikutud, kuna need tähelepanekud on vastuolulised. Nimelt märkis Üldkohus selle kohtuotsuse punktides 197–202, et komisjon ei esitanud tõendit Villeroy & Boch Austria osalemise kohta konkurentsivastastes aruteludes 1998. aastal. Eelkõige ei võimaldanud Masco tunnistus sellist osalemist tõendada. Ei ole loogiline, et Üldkohus tugineb seejärel samale Masco tunnistusele selle kohtuotsuse punktis 203, et tõendada, et Villeroy & Boch ei taganenud 1998. aastal õigusvastasest tegevusest. Niisiis eiras Üldkohus ka kohtupraktikas kehtestatud õiguspõhimõtteid, mille kohaselt kaudsete tõendite kogum saab olla piisav koosoleku konkurentsivastase laadi tõendamiseks üksnes siis, kui see näitab koosolekute süstemaatilist laadi ja nende konkurentsivastast sisu, ja kui seda kogumit kinnitab ettevõtja avaldus, millel on oluline tõendusväärtus. Käesolevas kohtuasjas ei ole kumbki neist tingimustest täidetud.

123 Mis puudutab 1999. aastat, siis on rikutud õigusnormi vaidlustatud kohtuotsuse punktis 208 tehtud Üldkohtu järeldustes, mille kohaselt komisjoni esitatud tõendid, see tähendab ASI 6. septembri 1999. aasta koosoleku käsikirjaline protokoll, mille koostas Ideal Standard, näitavad õiguslikult

piisavalt Villeroy & Bochi osalemist õigusvastastes aruteludes. Nimelt ei saa 2002. aasta koostööteatise alusel trahvi vähendamist taotlenud ettevõtja tunnistus olla piisav tõend rikkumise olemasolu kohta, kui selle õigsusele vaidleb vastu mitu teist süüdistatud ettevõtjat.

124 Mis puudutab 2000. aastat, siis leidis Üldkohus ASI 12. ja 13. oktoobri 2000. aasta koosoleku protokollile tuginedes vaidlustatud kohtuotsuse punktis 214, et vaatamata sellele, et puuduvad otsesed tõendid Villeroy & Boch Austria osalemisest konkurentsivastases tegevuses sellel aastal, „tuleb märkida, et 1999. aastal toimunud õigusvastaste arutelude mõju avaldus 2000. aastal“. Siiski ei ole see protokoll, mida Üldkohus pealegi ekslikult tõlgendab, piisav tõend selle kohta.

125 Mis puudutab 2001. aastat, siis järeldas Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 214–218, et Villeroy & Boch Austria osales õigusvastastes aruteludes pelgalt seetõttu, et 2000. aastal toimunud väidetavad õigusvastased arutelud avaldasid jätkuvalt mõju. Nende märkuste põhjenduseks piirdus Üldkohus viitega vaidlusaluse otsuse põhjendustele 652–658, selgitamata, kuidas need põhjendused, millele ta viitab, on veenvad.

126 Mis puudutab 2002. ja 2003. aastat, siis ei võtnud Üldkohus arvesse apellandi väiteid.

127 Mis puudutab lõpuks 2004. aastat, siis on Üldkohtu tähelepanekud vaidlustatud kohtuotsuse punktis 228 vastuolulised ja neis on õigusnormi rikutud. Nimelt leidis Üldkohus viidatud punktis, et Villeroy & Boch Austriat, kes ei osalenud ASI 22. jaanuari 2004. aasta koosolekul, teavitati selle koosoleku protokolli vahendusel tema konkurentide poolt nimetatud koosolekul vastu võetud otsustest, samas kui Üldkohus leidis vaidlustatud kohtuotsuse punktis 212, et asjaolu, et ASI koosolekute protokollid saadeti põhimõtteliselt kõigile selle ühenduse liikmetele, ei võimalda iseenesest tõendada, et Villeroy & Boch Austria oli nendest tegelikult teada saanud.

128 Komisjon palub kuuenda väite tagasi lükata.

Euroopa Kohtu hinnang

129 Kuuenda väitega viitab apellant mitmele veale Üldkohtu järeldustes seoses Austrias 12. oktoobrist 1994 kuni 9. novembrini 2004 väidetavalt toime pandud rikkumistega.

130 Mis puudutab esmalt apellandi argumente 1994. aasta kohta, siis tuleb märkida, et siinses asjas piirdub apellant nende argumentide kordamisega, mille ta esitas esimeses astmes Üldkohtule. Sama kehtib ka 23. aprilli 1996. aasta koosolekut puudutavate argumentide kohta. Arvestades käesoleva kohtuotsuse punktis 69 meenutatud kohtupraktikat, tuleb need argumendid vastuvõetamatuse tõttu tagasi lükata.

131 Mis puudutab teiseks apellandi argumente 16. novembri 1995. aasta ja 15. oktoobri 1997. aasta koosolekute kohta, mis puudutavad sisuliselt vaidlustatud kohtuotsuse põhjenduse puudumist, siis tuleb ka need tagasi lükata. Nimelt on Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 180–185 ja 192–196 hinnanud ja tagasi lükanud apellandi argumendid Austrias toime pandud rikkumise kohta seoses nende erinevate koosolekutega. Iga koosoleku osas viitas Üldkohus asjassepuutuvatele tõenditele ja vaidlusalusele otsusele ning lükkas seejärel apellandi argumendid põhjendamatuse tõttu tagasi. Nii toimides on Üldkohus vaidlustatud kohtuotsust põhjendanud.

132 Mis puudutab 15. oktoobri 1997. aasta koosolekut, siis tuleb lisaks tagasi lükata apellandi argument, et Üldkohus tugines põhjendusele, mida ei olnud esitatud komisjoni vastuväiteteatises. Nimelt tuleb märkida, et Üldkohus on vaidlustatud kohtuotsuse punktis 194 tuginenud vaidlusaluse otsuse punktides 295 ja 307 esitatud põhjendustele. Apellant ei viidanud aga Üldkohtus vastuolule selle otsuse ja vastuväiteteatise vahel nimetatud punktis. Seetõttu ei saa ta väljakujunenud kohtupraktika kohaselt (vt eeskätt kohtuotsus, 22.10.2015, AC-Treuhand *vs.* komisjon, C-194/14 P, EU:C:2015:717, punkt 54) esitada sellist argumenti apellatsiooniastmes Euroopa Kohtus.

133 Mis puudutab kolmandaks 30. aprilli ja 18. juuni 1998. aasta koosolekuid, siis tuleb märkida, et Üldkohus tõdes vaidlustatud kohtuotsuse punktis 199, et ükski komisjoni esitatud tõend ei võimalda tõendada apellandi osalemist rikkumises. Siiski märkis Üldkohus selle kohtuotsuse punktis 203 selgelt, et kuna apellant ei ole avalikult taganenud nendest aruteludest ja kuna 15. oktoobri 1997. aasta kokkuleppe konkurentsivastaste tagajärgede mõju jätkus järgmisel aastal, võis komisjon järeldada, et apellant ei lõpetanud rikkumises osalemist 1998. aastal. Nii toimides on Üldkohus mitte üksnes täitnud oma põhjendamiskohustust, võimaldades seega pooltel tema arutluskäiku vaidlustada ja Euroopa Kohtul apellatsioonkaebuse raames kontrolli teostada, vaid ühtlasi ei ole ta ka käesoleva kohtuotsuse punktis 111 esitatud kohtupraktikat arvestades tõendite hindamisel ühtegi õigusnormi rikkunud. Üldkohus ei ole ka endaga vastuollu läinud ega rikkunud põhjendamiskohustust, kui ta järeldas, et ehkki Masco avaldus üksi ei võimaldanud tõendada apellandi osalemist teabevahetuses 1998. aastal, võis seda vaidlustatud kohtuotsuse punktis 203 kirjeldatud kaudsete kokkulangevate tõendite kogumis teiste asjaolude hulgas õiguspäraselt arvesse võtta, et tõendada, et Villeroy & Boch Austria ei katkestanud osalemist õigusvastases tegevuses 1998. aastal.

134 Mis puudutab neljandaks 1999. aastal toimunud koosolekuid, siis tuleb märkida, nagu ilmneb ühemõtteliselt vaidlustatud kohtuotsuse punktist 206, et komisjon tugines 6. septembri 1999. aasta koosoleku käsikirjalisele protokollile, mille koostas Ideal Standardi esindaja endast rikkumist kujutava koosoleku toimumise päeval. Vastupidi apellandi väidetele ei nõua selline tõend, mis ei pärine ajast, kui see äriühing esitas 2002. aasta koostööteatise alusel leebema kohtlemise taotluse, vaid pärineb asjaoludega samast ajast, nagu Üldkohus märkis vaidlustatud kohtuotsuse punktis 207, muid kokkulangevaid tõendeid. Kõnealune argument tuleb seega põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

135 Mis puudutab viiendaks ASI 12. ja 13. oktoobri 2000. aasta koosolekut, siis tuleb märkida, et apellandi argumendid tuginevad vaidlustatud kohtuotsuse punkti 214 ekslikule tõlgendamisele. Vastupidi apellandi väitele ei tuginenud Üldkohus selle koosoleku protokollile, et järeldada 1999. aastal toimunud õigusvastaste arutelude mõju avaldumist 2000. aastal. Lisaks soovitakse nende argumentidega sisuliselt kahtluse alla seada tõendite hindamist Üldkohtu poolt, ilma et näidataks aga nende tõendite moonutamist. Seetõttu on need argumendid käesoleva kohtuotsuse punktis 38 viidatud kohtupraktikat silmas pidades vastuvõetamatud.

136 Mis puudutab kuuendaks 2001. aastat, siis tugineb apellandi argument samuti vaidlustatud kohtuotsuse ekslikule tõlgendamisele ning tuleb seetõttu tagasi lükata. Nimelt tuleneb selle kohtuotsuse punktidest 215–218 selgelt, et Üldkohus ei järeldanud, et Villeroy & Boch Austria osales 2001. aastal toimunud õigusvastastel aruteludel seetõttu, et 2000. aastal toimunud arutelude tagajärjed avaldusid ka järgmisel aastal. Nimelt tugines Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 215–217 selle äriühingu osalemisele mitmel 2001. aasta koosolekul, mille käigus osalised leppisid kokku kuupäevas, millal hinnavahemikud hulgimüüjatele saadetakse, ja hinnatõusu kuupäevas, ning nende koosolekute kokkulangemisele teiste koosolekutega, mis toimusid 2000. ja 2001. aastal ja millel see äriühing ei osalenud, kuid mille käigus ASI liikmed viitasid arvuliselt väljendatud hinnatõusudele alates 1. jaanuarist 2002.

137 Mis puutub seitsmendaks apellandi argumentidesse, mis puudutasid vaidlustatud kohtuotsuse ebapiisavat põhjendust, kuna Üldkohus ei võtnud arvesse apellandi väiteid 2002. ja 2003. aasta kohta, siis piisab tõdemusest, et Üldkohus viitas iga asjaomase koosoleku osas vaidlustatud kohtuotsuse punktides 219–226 asjassepuutuvatele tõenditele ja vaidlusalusele otsusele ning lükkas seejärel apellandi argumendid põhjendamatuse tõttu tagasi. Arvestades käesoleva kohtuotsuse punktis 72 esitatud kohtupraktikat, ei pidanud Üldkohus vastama kõigile apellandi argmentidele. Seetõttu tuleb apellandi need argumendid tagasi lükata.

138 Mis puudutab apellandi argumente 22. jaanuari 2004. aasta koosoleku kohta, siis tuleb järeldada, et apellant soovib kahtluse alla seada Üldkohtu hinnangut tõenditele, ilma et ta siiski viitaks nende tõendite moonutamisele. Seetõttu on need argumendid käesoleva kohtuotsuse punktis 38 esitatud kohtupraktikat arvestades vastuvõetamatud.

139 Eelneva põhjal tuleb kuues väide osaliselt vastuvõetamatuse ja osaliselt põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

Seitsmes ja üheksas väide

Poolte argumendid

140 Seitsmenda väitega, mis on esitatud teise võimalusena seoses väidetavalt Belgias, Prantsusmaal ja Austrias toime pandud rikkumisi puudutavate toimingutega, väidab apellant, et need toimingud ei võimalda tõendada tema osalemist neis rikkumistes, kuna need on süüks arvatavad tema tütarettevõtjatele, mitte aga talle isiklikult.

141 Sellega seoses väidab apellant, et majandusüksuse mõiste, nagu komisjon ja Üldkohus seda siinses asjas kohaldasid, toob kaasa toimingute süüksarvamise äriühingule täiesti sõltumata tema mis tahes süüst, rikkudes nii hartaga antud tagatisi, eelkõige õigust süütuse presumptsioonile ja *in dubio pro reo* põhimõtet, mis on tagatud harta artikli 48 lõikes 1, süütegude ja karistuste seaduses sätestatuse põhimõtet ja ELTL artiklit 101, ja seda eriti seetõttu, kuna eeldus ühe majandusüksuse olemasolu kohta olukorras, kui emaettevõtjale kuulub 100% tütarettevõtja kapitalist, on sisuliselt ümberlükkamatu. Kuigi apellandi sõnul tunnistas Euroopa Kohus seda mõistet oma kohtupraktikas, mis eelnes harta jõustumisele, peaks see kohtupraktika edasi arenema. Lisaks rikub vaidlustatud kohtuotsus ELTL artikli 296 teisest lõigust tulenevat põhjendamiskohustust, kuna see ei vastanud apellandi argumentidele ega sisaldanud ühtegi põhjendust seoses etteheidetava rikkumise oluliste osadega.

142 Üheksanda väitega kritiseerib apellant asjaolu, et vaidlustatud kohtuotsuses kinnitati trahvi, mis oli määratud talle kui oma tütarettevõtja solidaarvõlgnikule.

143 Isegi kui oleks võimalik viidata emaettevõtja vastutusele oma tütarettevõtja tegevuse eest lähtuvalt majandusüksuse mõiste kohaldamisest, tuleks apellandi tütarettevõtjatele määratud trahvide tasumise solidaarvastutuse tunnistamine kõrvale jätta, kuna esiteks ei ole üheski liidu õigusaktis sätet, mis näeb ette trahvi solidaarse määramise, ja teiseks võtab sellise solidaarvastutuse tunnistamine apellandilt õiguse individuaalsel alusel määratud trahvile, mis lähtub ette heidetud süüst, rikkudes nii individuaalse vastutuse põhimõtet. Teise võimalusena väidab apellant, et komisjon ja Üldkohus oleks pidanud igal juhul arvutama trahvi osa, mida kumbki solidaarvõlgnik pidi tasuma lähtuvalt kummagi vastutusest rikkumises.

144 Komisjon palub seitsmenda ja üheksanda väite tagasi lükata.

Euroopa Kohtu hinnang

145 Tuleb meenutada, et arvestades väljakujunenud kohtupraktikat, mida harta jõustumine ei ole kahtluse alla seadnud, võib teatud asjaoludel juriidilist isikut, kes ei ole konkurentsiõiguse rikkumise toimepanija, siiski karistada teise juriidilise isiku rikkuva tegevuse eest, kui need isikud kuuluvad mõlemad samasse majandusüksusse ja moodustavad seega ettevõtja ELTL artikli 101 tähenduses (kohtuotsus, 10.4.2014, komisjon jt *vs.* Siemens Österreich jt, C-231/11 P–C-233/11 P, EU:C:2014:256, punkt 45).

146 Vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale võib tütarettevõtja tegevuse emaettevõtjale süüks panna eelkõige siis, kui tütarettevõtja – olgugi, et tal on eraldi õigusvõime – ei määra oma tegevust turul kindlaks iseseisvalt, vaid rakendab enamjaolt talle emaettevõtja poolt antud juhiseid ja seda eelkõige majanduslike, organisatsiooniliste ja õiguslike sidemete tõttu, mis neid kahte õigussubjekti seovad (kohtuotsus, 10.4.2014, komisjon jt *vs.* Siemens Österreich jt, C-231/11 P–C-233/11 P, EU:C:2014:256, punkt 46 ja seal viidatud kohtupraktika).

147 Sellega seoses on Euroopa Kohus täpsustanud, et niisuguses spetsiifilises olukorras, kus emaettevõtjale kuulub ainu- või peaaegu ainuosalus Euroopa Liidu konkurentsieeskirju rikkunud tütarettevõtja aktsia- või osakapitalis, esineb ümberlükatav eeldus, et nimetatud emaettevõtja avaldab tegelikult otsustavat mõju oma tütarettevõtja tegevusele (kohtuotsus, 16.6.2016, Evonik Degussa ja AlzChem *vs.* komisjon, C-155/14 P, EU:C:2016:446, punkt 28 ja seal viidatud kohtupraktika).

148 Niisuguses olukorras piisab, kui komisjon tõendab, et emaettevõtjale kuulub otseselt või kaudselt tütarettevõtja aktsia- või osakapitalis ainu- või peaaegu ainuosalus, selleks et järeldada, et mainitud eeldus on täidetud. Seejärel peab emaettevõtja nimetatud eelduse ümber lükkama, esitades piisavaid tõendeid organisatsiooniliste, majanduslike ja õiguslike sidemete kohta tema ja ta tütarettevõtja vahel, mis võivad näidata, et tema tütarettevõtja tegutseb turul sõltumatult. Kui emaettevõtja seda eeldust ümber ei lükka, võib komisjon järeldada, et emaettevõtja ja tütarettevõtja on osa samast majandusüksusest ja et esimene vastutab teise tegevuse eest, ning määrata neile kahele äriühingule solidaarselt trahvi, ilma et oleks vaja tuvastada emaettevõtja isiklikku seotust rikkumisega (vt selle kohta kohtuotsus, 16.6.2016, Evonik Degussa ja AlzChem *vs.* komisjon, C-155/14 P, EU:C:2016:446, punktid 27 ja 29–32 ning seal viidatud kohtupraktika).

149 Pealegi tuleb täpsustada, et vastupidi apellandi väidetele ei eira eespool viidatud kohtupraktika õigust süütuse presumptsioonile, mis on tagatud harta artikli 48 lõikes 1, ega *in dubio pro reo* ning süütegude ja karistuste seaduses sätestatuse põhimõtet. Nimelt ei vii eeldus, et emaettevõtja avaldab otsustavat mõju tütarettevõtjale, kui talle kuulub tütarettevõtja aktsia- või osakapitalis ainu- või peaaegu ainuosalus, selleni, et eeldatakse ühe või teise äriühingu süüd, mistõttu ei riku see ei süütuse presumptsiooni õigust ega ka *in dubio pro reo* põhimõtet. Mis puudutab süütegude ja karistuste seaduses sätestatuse põhimõtet, siis nõuab see, et rikkumised ja nende eest määratavad karistused oleksid seaduses selgelt määratletud; see tingimus on täidetud, kui õigussubjekt saab asjaomase sätte sõnastusest ja vajaduse korral kohtute poolt sellele antud tõlgenduse abil aru, millised teod või milline tegevusetus toovad kaasa kriminaalvastutuse (kohtuotsus, 22.5.2008, Evonik Degussa *vs.* komisjon, C-266/06 P, ei avaldata, EU:C:2008:295, punkt 39). Käesoleva kohtuotsuse punktides 145–148 esitatud Euroopa Kohtu praktika ei riku seda põhimõtet.

150 Mis puudutab trahvide jagamata jätmist asjaomaste äriühingute vahel, siis tuleb meenutada, et kuna trahvi tasumise solidaarvastutuse mõiste liidu õiguses tuleneb otseselt ettevõtja mõistest, puudutab see üksnes ettevõtjat, mitte aga seda moodustavaid äriühinguid (kohtuotsus, 10.4.2014, komisjon jt *vs.* Siemens Österreich jt, C-231/11 P–C-233/11 P, EU:C:2014:256, punkt 57).

151 Kuigi määruse nr 1/2003 artikli 23 lõikest 2 tuleneb, et komisjon võib panna ühe trahvi eest solidaarvastutuse mitmele äriühingule, kui nad kuuluvad samasse ettevõtjasse, ei võimalda selle sätte sõnastus ega solidaarvastutuse mehhanismi eesmärk järeldada, et see karistamispädevus ulatuks kaugemale solidaarvastutuse välimise suhte kindlaksmääramisest, see tähendab pädevuseni määrata kindlaks solidaarvõlgnike osad nende omavahelises sisemises suhtes (kohtuotsus, 10.4.2014, komisjon jt *vs.* Siemens Österreich jt, C-231/11 P–C-233/11 P, EU:C:2014:256, punkt 58).

152 Vastupidi, solidaarvastutuse mehhanismi eesmärk seisneb selles, et tegemist on täiendava õigusliku instrumendiga, mis komisjonil on selleks, et toetada tema tegevuse tõhusust konkurentsiõiguse rikkumiste eest määratud trahvide sissenõudmisel, kuna see mehhanism vähendab komisjoni – kui nendest trahvidest tekkinud võla võlausaldaja – jaoks maksejõuetusriski, ja see on osa hoiatavast eesmärgist, mida konkurentsiõiguses üldjuhul taotletakse, nagu seda Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 325 muu hulgas õiguspäraselt on kinnitanud (kohtuotsus, 10.4.2014, komisjon jt *vs.* Siemens Österreich jt, C-231/11 P–C-233/11 P, EU:C:2014:256, punkt 59 ja seal viidatud kohtupraktika).

153 Solidaarvõlgnike vahelises sisemises suhtes nende omavaheliste osade kindlaksmääramine seda kahekordset eesmärki aga ei puuduta. Nimelt on tegemist vaidlusküsimusega, mis tuleb lahendada hiljem ja mis ei oma komisjoni jaoks üldjuhul enam tähtsust, kuna üks või mitu kõnealust

kaasvõlgnikku on kogu trahvi talle juba tasunud. Seetõttu ei saa komisjonilt nõuda, et ta need osad kindlaks määraks (vt selle kohta kohtuotsus, 10.4.2014, komisjon jt *vs.* Siemens Österreich jt, C-231/11 P–C-233/11 P, EU:C:2014:256, punktid 60–64).

154 Siinses asjas ei vaidle apellant vastu sellele, et temale rikkumise süükspanemise ajal kuulus talle 100% osalus selliste äriühingute kapitalis, mille töötajad osalesid kõnealustel konkurentsivastastel aruteludel Belgias, Prantsusmaal ja Austrias, ega väida, et ta esitas Üldkohtule tõendeid, mis võiks ümber lükata eeldust, et ta avaldas neile äriühingutele otsustavat mõju. Võttes arvesse käesoleva kohtuotsuse punktides 145–153 esitatud kohtupraktikat, on Üldkohus seega põhjendatult järeldanud, et komisjon võis talle süüks arvata tema tütarettevõtjate konkurentsivastase tegevuse Belgias, Prantsusmaal ja Austrias, ning määrata talle trahv solidaarselt nende tütarettevõtjatega, ilma et ta määraks kindlaks, milline osa nendest trahvidest tuleb maksta iga äriühingu poolt.

155 Seega tuleb tagasi lükata apellandi argumendid vaidlustatud kohtuotsuse ebapiisavate põhjenduste kohta. Mis puudutab niisiis eelkõige komisjoni võimalust arvata apellandile süüks tema Prantsusmaa ja Austria tütarettevõtjate tegevust, siis tuleb märkida, et vaidlustatud kohtuotsuse punktid 155–165 ning punkt 284, milles viidatakse sama kohtuotsuse punktidele 97 ja 98, on õiguslikult piisavalt põhjendatud. Üldkohus tuletas meelde majandusüksuse mõistet puudutavat kohtupraktikat ja märkis siis, et Villeroy & Bochile kuulus 100% osalus oma tütarettevõtjate kapitalis ja et ta ei olnud üritanud ümber lükata eeldust, et ta avaldab otsustavat mõju neile tütarettevõtjatele, ning seejärel vastas apellandi argumentidele, mis puudutasid süütegude ja karistuste seaduses sätestatuse põhimõtte ja süütuse presumptsiooni õiguse rikkumist. Mis puudutab komisjoni võimalust apellandile süüks arvata Villeroy & Boch Belgia tegevust, kuivõrd ta avaldas sellele otsustavat mõju, siis ei olnud Üldkohtul kohustust võtta vaidlustatud kohtuotsuses selles küsimuses seisukohta, kuna vastupidi apellandi väitele ei olnud apellant Üldkohtus seda võimalust vaidlustanud.

156 Seetõttu tuleb seitsmes ja üheksas väide põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

Kaheksas väide

Poolte argumendid

157 Kaheksanda väitega väidab apellant, et vaidlustatud kohtuotsus rikub ELTL artiklit 101 ja EMP lepingu artiklit 53, kuna Üldkohus on ekslikult järeldanud ühe, mitmeosalise ja vältava rikkumise olemasolu siinses asjas.

158 Sellega seoses väidab apellant esiteks, et ühe, mitmeosalise ja vältava rikkumise õigusmõiste kui selline on kokkusobimatu ELTL artikliga 101 ja EMP lepingu artikliga 53 ning seda ei saa seetõttu kohaldada. Nimelt puudub sellel mõistel mis tahes õiguslik alus liidu õiguses. Lisaks väidab apellant, et vaidlustatud kohtuotsust on ebapiisavalt põhjendatud, kuna Üldkohus ei vastanud tema argumentidele selle kohta.

159 Teiseks väidab apellant, et kuna vaidlustatud kohtuotsusega tuvastati siinses asjas ühe rikkumise olemasolu, siis on eiratud õiglase kohtumenetluse põhimõtteid. Nimelt, kuna Üldkohus leidis, et apellandile võib süüks arvata rikkumise, milles ta ei osalenud, kuid mis kuulub ühe rikkumise alla, milles ta osales, siis ei saa apellant nimetatud ühes rikkumises osalemise vaidlustamiseks tulemuslikult tugineda asjaolule, et ta esimeses rikkumises ei osalenud, ning ta jäetakse seega ilma tõhusast kaitsevahendist. Seega saab ta vaidlustada üksnes asjaolu, et ta oli rikkumisest teadlik.

160 Kolmandaks leiab apellant teise võimalusena, et käesolevas asjas ei olnud ühe rikkumise tuvastamise tingimused täidetud, kuna komisjon ei ole asjaomast turgu määratlenud ega tõendanud, et erinevad etteheidetavad tegevused on üksteist täiendavad.

161 Neljandaks leiab apellant, et kuna 16. septembri 2013. aasta kohtuotsustes Wabco Europe jt *vs.* komisjon (T-380/10, EU:T:2013:449), Keramag Keramische Werke jt *vs.* komisjon (T-379/10 ja T-381/10, ei avaldata, EU:T:2013:457) ja Duravit jt *vs.* komisjon (T-364/10, ei avaldata, EU:T:2013:477) on vaidlusalune otsus mõne liikmesriigi osas osaliselt tühistatud ning kuna teatavatele ettevõtjatele võis kogu rikkumine olla teadmata, siis ei saa mingil juhul esineda sellist terviklikku rikkumist, nagu see otsuses on määratletud.

162 Komisjon palub kaheksanda väite tagasi lükata.

Euroopa Kohtu hinnang

163 Käesoleva kohtuotsuse punktides 55–59 esitatud kohtupraktikat silmas pidades tuleb esiteks tagasi lükata apellandi argumendid selle kohta, et ühe, mitmeosalise ja vältava rikkumise õigusmõiste on vastuolus ELTL artikliga 101 ja EMP lepingu artikliga 53 ning eirab õiglase kohtumenetluse põhimõtteid, olenemata argumendi vastuvõetavusest.

164 Teiseks tuleb märkida, et vastupidi apellandi väidetule põhjendas Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 32–34, 41, 42 ja 46–48 seda kohtupraktikat meenutades kohtuotsust õiguslikult piisavalt.

165 Kolmandaks, mis puudutab apellandi argumenti, mille kohaselt ei ole käesolevas asjas ühe rikkumise tuvastamise tingimused täidetud, sest komisjon ei ole asjaomast turgu määratlenud, siis tuleb tõdeda, nagu Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 54 õigesti märkis ja apellant möönab, et asjaolu, et rikkumisega hõlmatud kauba- ja geograafilised turud on eraldiseisvad, ei takista mingil juhul ühe rikkumise tuvastamist. Järelikult on see argument igal juhul tulemusetu.

166 Neljandaks ei rikkunud Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 63–71 õigusnormi, kui ta leidis, et komisjon võis käesolevas asjas tuvastada ühise eesmärgi esinemise, et tuvastada üks rikkumine. Nimelt tegi ta vaidlustatud kohtuotsuse punktides 66, 69 ja 71 tehtud faktiliste järelduste alusel õiguslikult piisavalt kindlaks, et erinevatel etteheidetavatel tegudel oli sama eesmärk, see tähendab, et kõik vannitoaseadmete ja -sisustuse tootjad kooskõlastaksid oma tegevuse hulgimüüjate suhtes. Sellega seoses tuleb rõhutada, et vastupidi apellandi väitele ei määratletud ühist eesmärki üldise viitega rikkumisest puudutatud turgudel esinevale konkurentsimoonutusele, nagu ilmneb nendest punktidest 66, 69 ja 71, vaid viitega erinevatele objektiivsetele asjaoludele, nagu keskne roll, mis on hulgimüüjatel turustusahelas, selle turustusahela omadused, kooskõlastusasutuste ja toodetevaheliste ühenduse olemasolu, salajaste kokkulepete rakendamise sarnasused ning esemeline, geograafiline ja ajaline kattuvus asjaomaste tegevuste vahel.

167 Ilma et oleks vaja tõendada, et etteheidetavad tegevused üksteist täiendasid, kuna üks ja vältav rikkumine võidakse süüks panna mittekonkurentidest ettevõtjatele ja sellise rikkumise puhul ei ole vaja süstemaatiliselt asjaomaseid turgusid määratleda, ning arvestades, et apellant on ühelt poolt vastutav oma otsese osalemise eest etteheidetavas rikkumises ning teiselt poolt vastutav oma kaudse osalemise eest selles rikkumises, sest ta oli teadlik kogu muust teiste kartellis osalejate poolt samadel eesmärkidel kavandatavast või ellu viidud õigusvastasest tegevusest või et ta võis seda mõistlikult ette näha ja oli valmis seda riski võtma, siis ei saa neid asjaolusid arvestades Üldkohtule ette heita, et ta leidis, et komisjon ei teinud mingit viga, kui ta tuvastas käesolevas asjas ühe ja vältava rikkumise.

168 Mis puudutab lõpuks argumente vaidlusaluse otsuse osalise tühistamise kohta Üldkohtu otsustega, mille ese on käesoleva asjaga sama rikkumine, siis tuleb meenutada, et Üldkohus on ainsana pädev hindama tõendeid erinevate siseriiklike turgude kohta. Kuna nende argumentide eesmärk on seada kahtluse alla ühe, mitmeosalise ja vältava rikkumise esinemine, siis tuleb rõhutada, nagu märgiti käesoleva kohtuotsuse punktis 62, et asjaolu, et Üldkohus tühistas vaidlusaluse otsuse osas, milles see puudutab tõendit teatavate asjassepuutuvate ettevõtjate osalemise kohta etteheidetavas rikkumises

teatavatel geograafilistel turgudel kindlatel ajavahemikel, ei ole piisav, et seada kahtluse alla Üldkohtu tõdemust kolme tootealamrühma ja kuut liikmesriiki hõlmava tervikplaani ning sama konkurentsi kahjustava eesmärgi olemasolu kohta.

169 Seetõttu tuleb kaheksas väide osaliselt tulemusetuse ja osaliselt põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

Kümnes ja üheteistkümnes väide

Poolte argumendid

170 Kümnenda väitega viitab apellant Üldkohtu poolt õigusnormi rikkumisele, kuna see kohus ei olnud täielikult teostanud talle ülesandeks pandud täieulatuslikku kohtulikku kontrolli.

171 Nimelt kontrollis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuses trahvisumma kehtestamise seaduslikkust, erinevalt apellandi nõuetest.

172 Apellant leiab, et õiguskindluse kaalutlustel ja õiglase kohtumenetluse õiguse tagamiseks peavad Üldkohus ja Euroopa Kohus igas asjas, mida nad peavad lahendama seoses komisjoni poolt trahvi või karistusmakse määramisega, tõhusalt teostama täielikku pädevust, mis on neile määruse nr 1/2003 artikli 31 alusel antud, eelkõige kontekstis, kus ükski õigusnorm ei näe ette karistuste ühtlustamist ja komisjon on aastatel 1998–2006 kohaldanud kolme erinevat trahvide arvutamise meetodit.

173 Lisaks leiab apellant, et siinses asjas ei kontrollinud Üldkohus iseseisvalt trahvi esialgset summat ja et seda summat oleks tulnud vähendada, kasutades oma täielikku pädevust, võttes arvesse rikkumise raskusastet, mis puudutas piiratud arvu peamiselt väikseid liikmesriike. Sellega seoses ei ole võimalik mõista, miks komisjon karistas käesolevas asjas ette heidetud tegevuste eest rangemalt kui sama laadi keelatud kokkulepete eest, mis hõlmasid kogu Euroopa majanduspiirkonna territooriumi. Lisaks oleks Üldkohus pidanud apellandi trahvi vähendama, kuna ligi kuus aastat kestnud haldusmenetluse ülemäärase kestuse tõttu rikuti mõistliku aja põhimõtet.

174 Üheteistkümnenda väitega viitab apellant proportsionaalsuse põhimõtte rikkumisele. Sellega seoses leiab ta, et rikkumise raskuse kindlaksmääramiseks peab Üldkohus arvesse võtma asjaomase rikkumise mõju turul ning asjassepuutuvatel turgudel saadud käivet, seda aga Üldkohus ei teinud.

175 Üldkohus oleks samuti pidanud veenduma, kas vaidlusaluses otsuses ette nähtud trahvisumma oli absoluutväärtuses proportsionaalne, seda see aga ei olnud, kuna rikkumisega hõlmatud käive on 115 miljonit eurot ja trahvide kogusumma on 71,5 miljonit eurot.

176 Seetõttu palub apellant Euroopa Kohtul parandada need Üldkohtu õigusvastased tegematajätmised ja vähendada ise määratud trahvide summat.

177 Komisjon palub kümnenda ja üheteistkümnenda väite tagasi lükata.

Euroopa Kohtu hinnang

178 Väljakujunenud kohtupraktikast nähtub, et ELTL artiklis 263 ette nähtud seaduslikkuse kontroll tähendab, et liidu kohus kontrollib vaidlustatud otsuse peale hageja esitatud argumente nii õiguslikust kui ka faktilisest aspektist, ja et tal on pädevus hinnata tõendeid, tühistada see otsus ning muuta trahvide summat (vt kohtuotsus, 10.7.2014, Telefónica ja Telefónica de España *vs.* komisjon, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, punkt 53 ja seal viidatud kohtupraktika).

179 Seaduslikkuse kontrolli täiendab täielik pädevus, mis liidu kohtule on ELTL artiklist 261 tulenevalt antud määruse nr 1/2003 artikliga 31. See pädevus annab kohtule õiguse lisaks pelgale karistuse seaduslikkuse kontrollile asendada komisjoni hinnang enda omaga ja järelikult määratud trahv või karistusmakse tühistada, seda vähendada või suurendada (vt kohtuotsus, 8.12.2011, Chalkor *vs.* komisjon, C-386/10 P, EU:C:2011:815, punkt 63 ja seal viidatud kohtupraktika).

180 Harta artikli 47 tähenduses täieulatusliku kohtuliku kontrolli nõuete täitmiseks seoses trahviga peab liidu kohus ELTL artiklites 261 ja 263 ette nähtud pädevuse teostamisel analüüsima igat õiguslikku või faktilist argumenti, millega soovitakse tõendada, et trahvisumma ei ole kooskõlas rikkumise raskuse ja kestusega (vt kohtuotsus, 18.12.2014, komisjon *vs.* Parker Hannifin Manufacturing ja Parker-Hannifin, C-434/13 P, EU:C:2014:2456, punkt 75 ja seal viidatud kohtupraktika).

181 Selle täieliku pädevuse teostamine ei tähenda siiski omaalgatuslikku kontrolli; samuti on menetlus võistlev. Üldjuhul peab apellant esitama väited vaidlusaluse otsuse kohta ning nende väidete põhjendamiseks ka tõendid (vt kohtuotsus, 18.12.2014, komisjon *vs.* Parker Hannifin Manufacturing ja Parker-Hannifin, C-434/13 P, EU:C:2014:2456, punkt 76 ja seal viidatud kohtupraktika).

182 Sellega seoses tuleb rõhutada, et omaalgatusliku kontrolli puudumine terve vaidlustatud otsuse üle ei riku tõhusa kohtuliku kaitse põhimõtet. Selle põhimõtte järgimiseks ei ole vältimatult vaja, et Üldkohus, kellel tuleb küll vastata esitatud väidetele ning kontrollida nii õiguslikke kui ka faktilisi asjaolusid, peab omal algatusel uuesti läbi viima toimiku täieliku uurimise (kohtuotsus, 8.12.2011, Chalkor *vs.* komisjon, C-386/10 P, EU:C:2011:815, punkt 66).

183 Lisaks on Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt üksnes Üldkohtul pädevus kontrollida seda, kuidas komisjon igal konkreetsel juhul hindas õigusvastase tegevuse raskust. Apellatsioonkaebuse raames on Euroopa Kohtu kontrolli esemeks kontrollida esiteks, kas Üldkohus võttis õiguslikult korrektselt arvesse kõiki olulisi tegureid ELTL artiklite 101 ja määruse nr 1/2003 artikli 23 alusel kindlaks tehtud käitumise raskuse hindamiseks, ning teiseks, kas Üldkohus vastas õiguslikult piisavalt kõigile argumentidele, mis esitati trahvi vähendamise taotluse põhjenduseks. Liidu konkurentsiõiguse rikkumiste raskuse määramisel tuleb lähtuda mitmest tegurist, nagu trahvide hoiatav mõju, asjaomase juhtumi eripärased asjaolud ja selle kontekst, sealhulgas iga ettevõtja käitumine, iga ettevõtja roll kartellikokkuleppe sõlmimisel, sellest saada võidud kasum, nende ettevõtjate suurus ja asjaomaste kaupade väärtus ning oht, mida seda tüüpi rikkumised liidu eesmärkidele kujutavad (vt selle kohta kohtuotsus, 11.7.2013, Team Relocations jt *vs.* komisjon, C-444/11 P, ei avaldata, EU:C:2013:464, punktid 95, 99 ja 100).

184 Lisaks ei saa Euroopa Kohus apellatsioonimenetluses õigusküsimuste üle otsustades õigluse kaalutlustel asendada enda hinnanguga hinnangut, mille andis Üldkohus oma täieliku pädevuse kasutamise raames trahvisummadele, mis on määratud ettevõtjatele liidu õiguse rikkumise eest. Ainult juhul, kui Euroopa Kohus leiab, et karistuse määr ei ole mitte ainult sobimatu, vaid ka niivõrd liigne, et see on ebaproportsionaalne, tuleb tal tuvastada, et Üldkohus on rikkunud õigusnormi trahvisumma sobimatuse tõttu (vt eelkõige kohtuotsus, 30.5.2013, Quinn Barlo jt *vs.* komisjon, C-70/12 P, EU:C:2013:351, punkt 57 ja seal viidatud kohtupraktika).

185 Kümnendat ja üheteistkümnendat väidet tuleb analüüsida just seda kohtupraktikat arvestades.

186 Viidatud kohtupraktikast ilmneb selgelt, et esiteks puudutab täieulatuslik kohtulik kontroll üksnes määratud karistust, mitte aga tervet vaidlustatud otsust, ning teiseks ei tähenda täielik pädevus ega seaduslikkuse kontroll omal algatusel kontrollimist ja et seetõttu ei nõua need Üldkohtult omal algatusel toimiku täieliku uue uurimise läbiviimist, sõltumata hageja esitatud argumentidest.

187 Käesolevas asjas tuleb tõdeda, et alates vaidlustatud kohtuotsuse punktis 335 viis Üldkohus läbi trahvisumma tegeliku kontrolli, vastas apellandi erinevatele argumentidele ja otsustas kohtuotsuse punktides 397–402 trahvisumma vähendamise nõude üle ega piirdunud seega trahvisumma

seaduslikkuse kontrolliga, vastupidi apellandi väidetule. Selles küsimuses märkis Üldkohus kohtuotsuse punktis 384 täpsemalt, et „rikkumise raskuse“ ja „lisasumma“ 15% koefitsiendid olid kõige madalamad, arvestades rikkumise eriti tõsist laadi, ning leidis seejärel sama kohtuotsuse punktides 397–401, et ükski esimese kohtuastme hagejate esitatud asjaolu ei põhjendanud trahvisumma vähendamist.

188 Mis puudutab konkreetsemalt etteheidetava rikkumise raskuse hindamist, siis tuleb tõdeda, et Üldkohus meenutas vaidlustatud kohtuotsuse punktis 381 muu hulgas 2006. aasta suuniste punkti 23, milles on ette nähtud, et „hindade määramise, turu jagamise ja tootmise piiramise horisontaalkokkulepped, mis on üldjuhul salajased, on juba oma olemuselt kõige tõsisemad konkurentsipiirangud. Konkurentsipoliitika seisukohast karistatakse selle eest karmilt. Seepärast on nimetatud rikkumiste puhul kasutatav osakaal üldjuhul astmestiku kõrgemal tasemel“. Üldkohus tõi kohtuotsuse punktis 383 ära põhjendused, millele komisjon tugines vaidlusaluse otsuse põhjenduses 1211 ja mille kohaselt on hindade kindlaksmääramise horisontaalkokkulepped oma olemuselt kõige kahjulikumad konkurentsipiirangud ning et tegemist on ühe, vältava ja mitmeosalise rikkumisega, mis hõlmab kuut liikmesriiki ja puudutab kolme tootealamrühma, ning tuvastas seejärel sama kohtuotsuse punktis 384 rikkumise eriti tõsise laadi, mis põhjendas 15% rikkumise raskuse koefitsiendi kohaldamist, ning vaidlustatud kohtuotsuse punktis 385 apellandi osalemise tuvastatud rikkumise toime pannud „ettevõtjate tuumikrühmas“.

189 Olles seega võtnud arvesse kõiki etteheidetava rikkumise raskuse hindamise olulisi parameetreid, kusjuures hindade kindlaksmääramise horisontaalkokkulepped ja apellandi osalemine nendes on ka tõendatud, ning olles apellandi selle kohta esitatud argumentidele vastanud, ei rikkunud Üldkohus ühtegi õigusnormi ja täitis vaidlusaluse otsuse tõhusa kohtuliku kontrolli kohustuse.

190 Seoses haldusmenetluse liiga pika kestuse hindamisega tuleb meenutada, et kuigi mõistliku aja põhimõtte rikkumine komisjoni poolt võib põhjendada ELTL artiklite 101 ja 102 alusel läbi viidud haldusmenetluse tulemusel tema tehtud otsuse tühistamist, kui see toob kaasa ka asjassepuutuva ettevõtja kaitseõiguste rikkumise, ei saa sellise mõistliku aja rikkumine, eeldusel, et see on tõendatud, tuua kaasa määratud trahvi summa vähendamist (vt eelkõige kohtuotsused, 9.6.2016, CEPSA *vs.* komisjon, C-608/13 P, EU:C:2016:414, punkt 61, ning 9.6.2016, PROAS *vs.* komisjon, C-616/13 P, EU:C:2016:415, punkt 74 ja seal viidatud kohtupraktika). Kuid nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktist 173, ei ole siinses asjas vaidlust selles, et apellant soovib oma argumendiga, et Üldkohus on haldusmenetluse liiga pikka kestust hinnanud vääralt, üksnes talle määratud trahvisumma vähendamist.

191 Olenemata argumendi põhjendatusest tuleb see järelikult tulemusetuna tagasi lükata.

192 Mis puudutab lõpuks määratud trahvisumma proportsionaalsust kui sellist, siis ei esita apellant ühtegi argumenti, mis kinnitaks, et määratud karistuse tase on sobimatu või ülemäärane. Sellega seoses tuleb tagasi lükata argument, et 71,5 miljoni euro suurune trahvisumma on ebaproportsionaalne, võrreldes keelatud kokkuleppest puudutatud käibe summaga 115 miljonit eurot. Nimelt ei ole vaidlust, et siinses asjas vähendati lõplikult määratud trahvi summat nii, et see ei ületaks apellandi eelneva majandusaasta kogukäibest 10%, vastavalt määruse nr 1/2003 artikli 23 lõikele 2. See ülempiir aga juba tagabki, et trahv ei ole ebaproportsionaalne ettevõtja suurusega, mis on määratud tema kogukäibe põhjal (vt selle kohta kohtuotsus, 28.6.2005, Dansk Rørindustri jt *vs.* komisjon, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P ja C-213/02 P, EU:C:2005:408, punktid 280–282).

193 Eeltoodud kaalutlustest lähtudes tuleb kümnes ja üheteistkümnes väide tagasi lükata, kuna need on osaliselt tulemusetud ja osaliselt põhjendamatud.

194 Kuna apellandi esitatud ühegi väitega ei nõustutud, tuleb apellatsioonkaebus jätta tervikuna rahuldamata.

Kohtukulud

195 Euroopa Kohtu kodukorra artikli 184 lõikes 2 on ette nähtud, et kui apellatsioonkaebus on põhjendamatu, siis otsustab Euroopa Kohus kohtukulude jaotuse. Vastavalt kodukorra artikli 138 lõikele 1, mida kodukorra artikli 184 lõike 1 alusel kohaldatakse apellatsioonimenetluse suhtes, on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kuna komisjon on kohtukulude hüvitamist nõudnud ja apellant on kohtuvaidluse kaotanud, tuleb kohtukulud temalt välja mõista.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (esimene koda) otsustab:

1. Jätta apellatsioonkaebus rahuldamata.

2. Mõista kohtukulud välja Villeroy & Boch AG-lt.

Allkirjad